FERALIA AD TVMVLVM ANTITHESEI,

ET EST ETIAM MORBVS aliquis per ſapientiam mori.

Plin. li. 7. nat. hiſt. cap. 50.

AVCTORE DOCTORE GASPARE ALVAREZ CALDERA, EXCELLENTISSIMI COMITIS NEBVLENSIS, OLIM MEDICO, NVNC CARMONENSI.

SVB FOELICI AVSPICIO NOBILiſsimi D. Doctoris Franciſci de Figueroa, Hiſpalenſis Archiatri, ac Sanctiſsimæ Inquiſitionis Medici.

* * *

5

LAS muchas ocupaciones mias, y sin ellas los achaques de mi corta salud, no han dado lugar a que mas presto aya visto este tratado que V. m. me ha remitido sobre el lugar de Plinio en el lib. 7. cap. 50. *Atq; etiam morbus est aliquis per sapientiam mori.* Acuerdome que aurá treynta años que este mismo lugar diò que entender a muchos hombres Doctos, y vi entonces varias interpretaciones, no solo de Seuillanos, sino de Alcalà de Henares, y Salamanca. Veo aora el parecer de V.m. con tan solidos fundamentos, y de camino tanta erudicion, que sin hazer agrauio a los demas, me parece de lo mejor que he visto, y solo me pesa que esto no se logre en algun tratado grande para que todos le gozen. Tal es mi parecer. V.m. podrá darlo a la estampa (en el interin que no determina otra cosa) muy seguro de que a los amadores de buenas letras parecerà muy biẽ. Guarde Dios a V.m. Seuilla, y Abril 11. de 1635. años.

El L. Rodrigo Caro.

HE leydo con grandissimo gusto, y atencion todo su papel de V. m. y cierto que està lleno de mucha erudicion, y bien trabajado, y el assumpto bien decidido, al fin señor, como hijo de su ingenio de V.m. de quien espero ver cosas mucho mayores, que importen muy grandemente al prouecho comun, que de vn buen ingenio, y amigo de trabajar, razon es esperar muy luzidos trabajos. Nuestro Señor guarde a V.m. y le dè salud para que los haga, y a mi me dexe seruir la merced que V.m. me ha hecho, que estimo la que en esta ocasion he recebido. Fecha en Seuilla, 16. de Abril, 1635. años.

El Doctor Luys Perez Ramirez.

SVB

SVB FOELICI AVSPICIO D. Doctoris Francisci de Figueroa Medici Hispalensis.

AN ductu meo, an tuis fœlicibus auspicijs res gesta sit adhuc dubito: sed non quod ad te mea leni riuo ferantur, vel magnetis ritu illecta de illectione concertante cum humanitate sapientia, hæc superat, quando illa vincit: trahit hæc purpuram; illa gloriam; nec ista vt indigna respuit, quando illa meretur, cum schine ad Socratis exempium, vel Cæsaris cum Polluce, Augusti cum Vitruuio, nec Antonius humilem Oppianni de piscibus tractatum, nec Diophanis agriculturam Deiotarus Rex despexit: nam solem æmulatur auctoritas. Sed hæc magna maioribus fatis imples: quando enim te negotijs onerat ciuitas, tu retributione superior honoras ciuitatẽ: ad cumulum laureas addidisti: vt hic ergo verissimæ triũphus gloriæ, per posteritatis seriẽ in offensos agat cursus, ineundum est cum literis fœdus, quo, & illis præsens faueas, & tibi illi aliquando absenti, æternum paremq; virtutibus tuis locum intér Heroës constituant. Et vtinam paruulus iste noster Musarum cantus, te reddat posteritati fœlicem; neq; enim aliam Alexander, nec Cæsar sperauerunt triumphis suis sortem, quam quæ ex eruditorum fauore contigisset: præuenimus modestia certamen, vt qui virtutem non amabant, tuæ saltem fœlicitati fiant Heliotropium.

LECTORI.

LIVORIS Hydriam ledæ filius ferro repullulantem; ſed igne funditus abſumptam labori litauit immortali: ſed talis eſt aliquando necroſis, vt neq; in igne remedium ad inueniat: hanc fere deſparatam ſummæ deſperationi relegauit natura, & ſummæ temeritati Celſus. Tu autem benigne lector, cui nam inſulæ, videris? Hos enim commentarios, & Theſei labores ſcripſi, non excripſi, & meo remigio (vt dixit Lipſius) rem geſſi vetorum multa percurri, noua dedi, neutrum ambitioſé, ne faſcinato contagio videar laborare; tot enim homines peſtilens liuor exhauſit, vt vix plura gladiatorum paria olim Romanorum arena conſpexerit nō affectatim, ſed ea quæ ſub manum venerunt admiſcui: vt flores, qui in ſegete vel ſponte naſcuntur: illuſtriſsimos viros ſerentes, in hac ſegete fati fœlicitas videre non permiſsit: in aliena aliquando facem prætuli; ſed non niſi cum opus hæc candidis ſcripſi, nec de tortis varijſq; iudicijs, quibus veritas nec lucet ad meridiem. Si ſtyli ſuavitas pertinet ad decôrem, quid faciam? Ita geniū natura mea, & iudicium eſt; ac ſi magis tibi protrita ſapiunt, & vulgata, abi mi homo, non ego cymbalum ad aures tuas. Si hæc enim noſtra, aliena videntur, auctorem acclames ſaltem: ſin al[illegible], taceas: quoniam nos iam tertiò certamen experimur; tertio in arenam deſcendimus: & tertió vltro veritatem tot fatis lacerandam, exponimus, in aſueti candoris in exemplum: tertio ſigna, & Aquilas circumferimus, nunc fortaſé dulcius concinent Muſæ, altiſsimâ literarum in ſcena, vt videamur fortunam ſuperaſſe?

STA.

STATIO I.

Quos profana vicit ambitio, hos crudelis lacerat æmulatio.

NONDVM sub Leone Phaetontis sorores, fratris infœlicem, funebri luctu, sub pyra girantis, obitum fleuerant præmaturum; cum nos liuores, si non libentis animi aggreditur tempestas: sed nedum Hyades sub scorpione, y fratris obitum plorant, cum sub alieno gladio vltio liuorem excipit: nec vincit, qui semper adornat machinas, sed quē adornat iustitia: neu pietatem desseras, ne te fides incusset, sed proh dolor! Omnia trāseunt in schenā; nā vnusquisq; suo concitatur œstro ob medicinæ mutuam contumeliam; nec pudet virtutes in clientellam vitiorum admittere: Vitia enim non ideo in vsum recipienda sunt, dixit moralis sapientiæ Præceptor, quia aliquando aliquid boni effecerint; *nam & febres quædam genera valetudinis leuant, neq; ideò non ex toto, illis caruisse melius est; abominandum enim genus remedij est sanitatem debere morbo*: aliquando venenum, & naufragium, inopinatò profuit; nec ideo rectum ab errore est imitandum: nec solum sermonis larvam decuit tenuisse, sed modestia sermonem commēdare, tali fide, vt plausum concinne, & leniter mereatur, vt in eosdem cum illo affectus secum trahat. Hoc maximè semper delectat cultissima amænitas ingenij: hoc tibi in hoc ludo, quod in poësi contingit, quippe tale esse poëseos genium soleat, vt ad aurium voluptatem exseret extra verum; eò quidem licentius, quod cum credat, sibi non credi, quidquid fingit innocentis potius ludi, quam

Senec. li. 1. de ira.

quam in verecundi mendacij res est. Præterea videtur sæculum ita ferre, vt omnes ferè hæc larva illusserit, an potius dicamus fatum? Quod ad tempora nascitur. O quanto minus est, suo quemq; quam alieno iudicio esse foelicem! A te ipso tuo de nomine proscripto doleo, quo ipso famam proscripseris: virtus fuisset animum à scelere cohibere, potius, quã foeliciter peccare; postea enim latronum est poenitentia: sicut in bellicis tormentis irreparabilis, quibus postea inermis adhuc puer incedit. Si ergo me perdere invidiosissima delatione substinuisti, quid dicam tibi? Laudo te, in hoc non laudo: quæ mora? quivè Dij ex nostris mentibus tantæ culpæ memoriam eripiunt? Sed faxum delineat supplicium amentiæ ignoscimus, me enim herclès, furioso, non nisi furiosus respondet: è re tamen tua te facturum puto, si rursus scribere statuas, vt donec insanire desieris expectes: prudentis quoniam (vt dixit Plato) duntaxat officium est, quæ à fatidico, furentiq; ingenio dormiendo, aut vigilando pronunciata sunt, intelligere, vt quæ bona, quæ mala explanet: illius tamen, qui mansit, manetq; adhuc in furore non est officium, quæ viderit, aut protulerit iudicare. In te aliquando, filijsq; collati beneficij, bené memini, & si beneficiorum benedixerim: & candidæ liberalitatis est, pro tempore libratis, aut beneficijs vti, aut reminisci: sed ita natura comparatum est, dixit Seneca, vt altius iniuriæ, quam merita descendant: & Tacitus: proclivius est iniuriæ, quam beneficio vicem ex soluere, quia gratia oneri, vltio in quæstu habetur: & causam mirificè reddit Dioncassius: quia humilitatem redolet beneficiũ accipere; atq; istud quidam, quod dedignantur videri beneficio affecti tanquam minores: in hoc enim consuetudo obtinuit, vt post multa beneficia, plus ponderet leue peccatum, quã omnia illa. Quam belle dixit Plautus.

Dial. Thimæ. libr. de nat.

Lib. 4. Analiũ.

Lib. 46. historia.

Si quid benefeceris, leuior pluma est gratis:
Si quid peccatum est plumbeas iras gerunt.

Sed nec semper inultus cursum peragit, nam
Pulvere, qui lædit scribit, sed marmore læsus.

Nec omne, quod licet decet; vnde vltimum consulit Tulius pro Balbo; & pro Rabirio; & Claudianus Poeta Honorio consuluit.

Nec tibi quod liceat, sed quid fecisse decebit
Occurrat; mentemq́; domet respectus honesti.

Genium, quem aliquando laudasti, nunc vituperas cothurno versatilior, & magis, vt dixit Plinius, chamæleonte versicolor: recte omnes sapientes, excepto Pannenide, dixerunt omnia semper transmutari, & à sapientibus aliud Pythaci dictum celebratur, bonum manere difficile est; sed proh dolor! Fœlix olim sub Mercurio nata, nunc retrograda sub scorpione nascitur medicina: forsan quia nunc fœlix, sub scorpione nascitur æmulatio. Sed iterum proh dolor! Inuidis morte vita prior; quoniam vt areneæ sese euiscerãdo moriuntur; & fame tabescunt inuidi, in se hostiliter pugnantes, nullibi enim feriatur inuidia, nec noctu perfuncta somno, nec subdiu quiescit: imo seruos vt venalia tractat mancipia; vt feris reddantur feriores, sat enim pœnæ tulit inuidus, qui in inuidiosi exaltatione pœnas luit. *Inuidia suorum carnifex*, dixit Chrisologus, semper extitit; *extendit sensus, torquet animos, discruciat mentes, corda corrumpit*; hanc qui receperit, sua sustinet sine fine supplicia, quia in se domesticum semper diligit habere tortorem: vnam tamen requiem mali spectat, si quando cui inuideat, ruentem aspiciat, ac inde Poeta tragicus.

Lib. 28. c. 8: Diathcate-tijs vel de deficient.

Sermon. 172.

Pelopis domus ruat, vel in me,
Dummodo in fratrem ruat.

Famam populo immolari cæpisti tyriorum exemplo, in certum implorans æstimationis auxilium: puerum Tyrij immorale cæperunt (nefanda piaculi cõsuetudo) & á Tyrijs ortá crudelitate moris nefãdi in Africa Cartaginensibus suis colonibus tradiderunt: externamq́; &

barbaram deuotionem in Deos territi, nec minus terribiles plerią; vsurparunt, quia miseri, aut anxij mortales terribilia, & incognita remedia arcanam vim habere existimabant, fœdæ sevitiæ auxilium implorantes, & seuiores numinis, quod tam turpiter placari amat, cum deceptæ mortalitatis infamia. Crudele sacrificium in taurica regione obseruatum, pro Diana placanda, ex cerui morte, quam fecit Agamemnō in Acaicis, refert Pausanias, quod sane crimen Iphigenia filia immolata expiauit: ab his praua consuetudo Romanis dimanauit in Aricia, quos postea crudelitas deterruit, vt Vincentius

Fol. 68. in Dianæ imaginibus refert, non enim pueri *sanguine, aut immolata fama, est à fatis comparāda victoria.* Dijs sacrum hoc fero si tam turpem hostiam forte accipiunt: non enim celauerint præteritæ vitæ probra, inter furentis voces: ira iusta addit vires, quando horret memoria ad criminis flagitium: sed ipsa tua oratio dissuadet; parvo enim momento deflecti, aut intendi negotia possunt, & ex supercilio, aut remissione dicentis, subitam efformamus, & maxime efficacem, in mentibus imaginem, rerum, quas primum audimus, oratio enim valde intendit, aut inflectit animos: cum apud fœliciter dicentes Rhetorica sit artis incantandi particula, vt dixit Plato: Non est sapientis, nec phylosophi admiratio, rei præsertim illius, quam se mirator aprimè calere gloriatur: profanum certe est illa, quæ nos nescimus; alium nec posse teneri, iudicare:

Dial. theætetus, l. de scientia. Dial. sophista, l. de ente.

Contemplare iam [dixit Plato] *& diligenter caue, nequis profanus hæc audiat: profani vero sunt, qui nihil aliud esse putant, quam quod pugno tenere posint, qui sunt à Musis admodum alieni beatum profecto* [dixit alibi] *hominum genus esset, si quispiam posset omnia scire saltem, vt à contradictionibus sophistarum libere vaderet*; reliquit pater filijs duobus vineam, Thesaurum in ea inuenietis, inquit, laudabili vterą; concitatus auaritia, mutuo, nec inuidioso certamine, ad vltima vineæ elementa terram euolvit, & in labore Thesaurum adinuenit,

ait, nam ipsa labori grata, Thesauro æquales rependit fructus. Scientia est vinea in prosecutione Thesauri laboramus; laboret vnusquisq; & consideret, quod in stadio omnes quidem currient, sed vnus accipit brabium; sic currite, vt comprehendatis (dixit Apostolus) nec aurea Athalantis poma vos detineant: orbem, qui mappa rimatur, breuem iudicat; ambula & circumvolutos sinus, mariaq; perlustra, & me Herculés finem, nec post longos an fractus horrida pariet admiratio, quæ rabies, quæ indignatio, quivè ingratus furor te corripuit ad Theseũ, seu ad Medusam aspisceres? Immotus astitisti, stupens, fremens, perculsus, & attonitus: errori ignosco, non gloriæ; dicas, ad libitum; nos enim super liuorem pedem fiximus; velit nolit inuidia. Multa aliena, sed nostra suo iure ambulant in cothurnis, vt Lipsius in Thebaida dixit, *ægrotanti omnia amara videntur, quæ gustat, bene valenti contraria sunt atq; videntur*, dixit Plato, *animi par um liberi dixit Crinitus, & insinceri esse inuidiæ magis, quam doctrinæ concedere.* Potius obstinato silentio te multum tacere expediret, quam animum ingratæ immerentis contumeliæ, contra fidelitatis iura applicare; pleraq; enim tempore mulcentur, & odia, quæ tempore fouentur professa sæpissimè expirant: quæ ergo contumelia est, quæ te lacessit? Viuidus scribentium vigor non extra literarum certamen, saluo pudore progreditur; literæ enim non odio, non iurgis, non simultationi, non infidelitati destinantur, nec in cæca, & ex transverso pericula: teq; per Deos Lares obtestor, vt quid a me mali acceperis, in medium producas, an sit sat odij, ambitiosa materies: nonnè iniuste lacessisti furias? Haud immerito obiurgator accipiet? Si contra fas gentium, fas, rectumq; mortalium, violatum duxit: caue igitur ne quod famæ furijs libaueris: in fœliciter enim tecum actum puto, si genium aliò, quam in veritatem auertas: nec aliud permittat fatorum fœlicitas; quoniam est super medicinam ille morbus. Odijs Penates

Dial. theatetus, l. de scient.

Deos confundere, nec sanguinem, funesto ambitionis impetu, miscère, pudor impedit, & pietas redarguit. Fœlicitatis cupiditas, non fastum, sed ingenij liberalitatem exoptat; alijs humilitatem, curas alteri, omnibus laborem, proscripsit alta vanitas; & ambitio per confragra ducit obnoxios, &

Sæuit cura ferox, pulso non abditus ore,
Ipse sua insanus furit in præcordia liuor.

Forsitam mei tua incauta æstimatio auaritiæ tuæ irritandæ insidias instruxit; sicut inuidiosi metali parum tuta seruatio, quod multos suo pretio inuitat ad opulenti facinoris audaciam: tu non est sicut cæteri homines raptores, iniusti, &c. Ego vermis & non homo: attende finem, peccatorem publicanum sua commendauit humilitas, & sua opinione fœlicem Pharisæum, sacrilega damnauit elatio. Non tuam superbiam aliarum ambitus accendit; quimpotius tua ambitio: sicut contentionem ad opes cæterorum auiditas: nam plures exemplo, quam ingenio peccant, infœlici contagio. Ergo tristi discrimine lascerandam, sub insania fortunæ, quinimo infortunij arbitrio exposuisti famam, & forsan vtriusq; naufragio: quæ Scylla, quæ Charybdis, tam sibi, quam alijs fatalis extitit? Dura sicut inferus æmulatio: ferales, post odia, & omnibus ominosa gentibus, tot cruore funebres, tibi parasti tumulos: libertati habenas relaxasti; te decæpit libertas: fatis cessit industria: ruat cum aggeribus ambitio.

Thesei, & Antithesei scripta, an vera, & an nostra, non est opus anxia eloquentia commendare; hæc enim percincto iure se commendant, & magnetis ritu, in genua non fascinata alliciunt ingenia. Et nobis cessit fœlicissimæ temeritas par consilium, par fama, nec impar fortuna tulit: licet tui ingenij parum fida designia, vbiq; experiar, sed penè tristiora fuere apud nos pace, quam bello discrimina; cum supra humanæ cupiditatis morem,

res

res plausu tumentes ambires, inferens vim fortunæ, quę te maioribus desseruit. Omittimus exēpla, vtpote, quæ istam veritatem acclamant rumore tacito, tunc spes dubia, vt Africana fides: inde meo, heu! Malo libenter tibi, an sat iustè siderem, par fama, impar fortuna tulit: & vt ex tempore discederem fœlicissimæ temeritatis concilium: quæ quantæ molis res fuerit, adhuc animis revolvo, cum me totis devolutum, per Principis confragra, si non opera (quia tibi non datum) animo affectasti. Etsi dicas, quis te Deus in me animi secreta perduxit, adhuc fata experior, quando tu marcescentis auxilij victoriam ex insolenti iactantia captauisti. Ego autem virtutis plurima semper amaui, sed præcipue fidem, & plerisq; virorum ignotam, modestiam. An hæc eloquar nescio; nam Deo sapientiæ litauit eloquentia; & accepto furore extra se loquebatur. Pugnaui non ininstus spolijs animosus hostilibus circumferens iam clypeum, simul ferum, sem per omnia simul, gynæceis adornatus conatibus: queis inuectiua tua cedit infabulam; & apologia in scenam: & emmendatio ista absurdior est, quam quod emmendas: *nam ridiculi medici est*, dixit Plato, *quod cum curare intendit, morbum adauget.*

STATIO II.

Dial. protbag. seu sophiste.

Sapientiæ suprema excipiunt altissima poeseos, & afflationum vaticinia.

SENECTVS implacabiles iuuentutis ardores, ac effrenes animi pationes, vel sola experientia cō temperat: lenitate demulcet, ac vltima lenit de feruescentia: contraria etenim ad animi perturbationē, hominem ducunt, si sapientem excipias, dixit Plato; *nam voluptas esca maxima mali, dolor fuga, impedimentumq́; bonorū, audacia, & metus consultatores amentes, iracundia implacabilis, spes blanda, cum irrationali sensu:* hæc omnia sapientem vel timent,

Dial. 1. de legibus, & dialog. thimæus

timent, vel venerantur, productio enim rationalis iudicij aucta est, vtpote quæ trahit ad sacra; vitij autem est dura, & ferrea, vniformis illa, & multiformis ista; verborum potius temperantia, actionum modestia, ac vitæ senescentis exemplo, nos adiuuare, ætas, & artis professio postulabat: quantum enim oporteat in repub bonorũ hominum consuetudo, vitę probitas, & exemplum, sit nobis exemplar Socrates, qui Phędonem á lupanaris infamia liberauit, ab eaq; calamitate redemit, fecitq; sapientem: Platonem poësi deditum coëgit tragedias igni tradere, & studia prętiosiora capessere: Xenophontem á vulgari luxu, ad sapientiam sobrietatemq; traduxit: Æschinem, & Aristippum, ex pauperibus diuites; Phędrum, ex oratore Philosophum, Alcybiadem ex ignorante doctissimum reddidit: Carmidem grauem fecit, ac verecundum: Theagem fortem iustumq; in rep. ciuem, Euthydemum, & Menomnem à Sophistarum captiunculis, ad veram trastulit sapientiam: quo factum est, vt non solũ iucunda, quam vtilis fuerit Socratis consuetudo.

Ficinus in conuiuio Platonis, l. de amore.

O quam plures notos fecit dementia, cum illos, quasi œstro perculsos à mente sua rapit: quod si in aliquem potissimum effectum isti homines cæperint inclinare hanc assiduè habebunt in animo, hanc præsentem mentis oculis dulci studio alent; seu ille superbia erit, seu liuor alienę fortunæ, aut quidquid aliud turbidæ cupiditates obijciunt: ne iam illæ indomito & assueto animo imagines, remut optabilem, sed vt veram, & præsentem figurent: hæc si occurrant implent tanquam turbine lacessita ingenia; & interdum sola illius rei contemplatio, quæ in animo fuit nimia, pe ccat; & sic humano more viuit: hos hæc iucunda mentis lacessit cogitatio: etsi quos non iniucundæ mentis socios habet; vt plerisq; mirum sit, quod haud insaniam reliqua prudentia; aut hanc illa non perdat: vixq; illi mortalium, hoc genus insaniæ pepercisse videtur: cum sub hoc genere omnes penè delirent;

rent, nisi quod tectius, aut magis ad geniū vulgi furiunt: eo quoq; lachrymis digniores, quod excutere dementiā nolunt, quando alter non potest, quem superbæ fabulæ contumacia illuserit.

Quid ergo Plinius per sapiētiæ mortem intelligatur, varia prius in phylosophia oportet delibare, vt agnoscamus. Quatuor animæ facultates in cerebro celebriores agnouerunt phylosophi: communē sensum, qui species ab externis accipiat, vt superioribus proponat; phantasiam, quæ agnoscat propositas, ac cęteris obijciat; cogitatricem, quæ circa propositas discurrat: quę à Græcis vocatur Dianoia, & est facultatis operatio, qua animus phantasmata vel componit, si diuisa; vel diuidit, si composita; vel eligit, si bona, vel refugit, si mala; affirmat si vera; negat si falsa; & omnia vt talia semper agnoscit: atq; ideò iudicatrix appellatur: & memoriam, quæ ab alijs accepta reseruet, & retineat in Thesaurum in præsens, secundum proprium memorandi actum: & in futurum in subsidium reminiscentiæ, quę est actus recordationis rei præteritę sub ratione talis. Sensum communem, tertio de anima agnouit Aristoteles. Tres reliquas facultates, ex delirij speciebus multiplici historia distinxit Galenus imaginatricem, seu phantasiam, vel Theophili medici exemplo, qui cum prudenter se gereret, & ad interrogata exacte responderet, præsentesq; agnosceret, tibicines tamen, cubiculi angulos occupare, & perpetuo tibiam exercere vociferatione ejiciendos exclamabat: qui postea morbo functus hæc omnia memoria retinuit, & ordine narrauit. Errasse tamen dum tibicines audire, & videre rebatur, phantasiam, vel omnino conuincitur. Quod in se ipso experitur Galenus, dum per æstatem causone laboraret. Lissæ cogitatricis, seu discursus historiam, Romæ pueri lanifici exornat historia; qui à cubili surgens venit ad fenestram, per quā ipse videri, & alios videre potuit, & vitrea ostendens vasa, in ipsa deijciat

Locius, lib. 1. co ac. com. 1. tex. 6.

Cap. 2. libr. de dif. sympt. ca. 7. & 3. de placitis Hipp. & Plato.

per-

perquirit, ac illa confestim annuentibus proijcit: & accepto puero anet illum proijcere t, interrogat; annuerũt etiam prętereuntes, ac ipsum proijcit, quem postea lapidibus allisum exceperunt: puerum & vassa nouit phreneticus; proprijsq; nominibus appellauit, in proijciendo tamen ea, quę deberent custodiri, omnino aberrauit, vt discursus actio, vel penitus lęssa compareat. Memoriæ vel omnino delete, superstite cogitatrice, & phantasia, exemplum tulit Thucydides, vel illorum exemplo, qui à sęua pestilentia euaserunt, qui postea neq; se ipsos, neq; suos nouerunt: quod extremè senibus etiam accidisse Galenus obseruat.

4. de locis affect.
1. de dif. simpt. & 2. de causis simpt. vltimo.

Quatuor ex fontibus, dixit Duretus, signa superuenientium deliriorum capiuntur, primo in nugarum garrulitate, & verbis obscęnis, & silentio, secundo in dissimilitudine morum, tertio in sensus quiete, aut irritatione sensuũ irritatorũ, actionumq; quiescentium, in summa necessitate; quarto in collocatione corporis in decora; omnium infra exempla dabimus, cum Plinij sententiam explicemus.

1. coacar. tex. 50.

Cui autem ex istis facultatibus sapientię morbus paret insidias, vel ipsa rei natura dicit; est enim sapientia superior cogitatricis actio, qua versatur discursus in obseruantissima vigilantia, tunc maxime cum in cerebro moderata siccitas humiditate temperata, cerebri diaphana substantia, haud vllius imaginibus confusa, puritas spiritibus, nulla animę ecstasis, vel distractio adfuerit; tunc enim ad sapientiam disponit cogitatio. Quare Ægyptij in sapientię solertiam, pro Mercurij simulacro gallũ substituunt, vt sapiẽtũ solertiã designarent, vt Vincentius in suis imaginibus refert: *quibus turpe est, inquit, totam noctem stertere*; nam Mercurius cum pro ratione, ac diuino illo lumine capiatur, quod nos ad rerum cognitionem ducit, non diu, nos in somno sepultos delitescere permittet, sed animi ac corporis viribus modico somno recreatis,

Lib. de imag. de or. imag. Mercurij fol. 200.

recreatis, nos ad diuinę ſapientiæ opera excitabit; neq; tamen inſomnes ducere noctes nos vellet; nam homines cum in perpetua corporis, ac mentis agitatione perſiſtere nequeant breui quiete, quam ſomnus affert, indiget; ideò enim Pauſanias in Corinthiacis ſcribit de quadam ara vbi Muſis, ac ſomno ſimul res ſacra fiebat, tanquam ſe mutuo manus darent: quin etiam altiora ſuper ipſum naturę ordinē peculiari animę illuſtratione aſſequitur, ſi diuinum ſpiritus ęmulentur ſplendorem, & cerebrum clariori ſiccitate condonetur, à ſymbolica & multiplici humoris melancholici actione; vnde poſſe melācholicos alieno loqui idiomate pleriq; retulerunt: neq; ignobilis eſt foreſti hiſtoria de muliere, quæ hymnos canebat rythmo, quos non didiſcerat. Hoc naturę miraculum phiſica illuſtrat ratio, quoniam humor hic ętereus eſt, ita vt ex eo ſcaturiens ſpiritus, cum ſupernis lationibus neceſsitudinem quandam trahat, vt ab illis aliquid cœleſtè ſimile mutuetur, quo aliquid ſupra hominis captum inueniat; & aſſequatur. Ob hoc fortaſſe Phęnices Muſas literas inveniſſe ferunt, ac inter has medium Apollinē verſari, ab hiſq; artes liberales dimanaſſe, vt alia ex alia per ſeriem ſequatur, earum inuentrices Muſas mutuo inter ſe manibus iunctas in orbem choreas ducere effinxerunt, Apolline chorago exiſtente, qui ſolis lumen adumbrat, quod hominis mentem colluſtrat, vt ſapientię ſacris initiari valeat. Apollinem etiam Ægyptij hieroglyphicis literis deſcribere volentes ſeptrum effingebant, eius in vertice oculos imponentes, hoc inuentes, ſe cuncta vniuerſi ſapientię acumine perluſtrare: nec etiam hoc Homerus non ſenſit; ſcribit enim ſolem, hoc eſt, intellectus acumen altius natura penetrare.

10. obſerv. 19 in ſcelio.

Vincen. libr. de imag. de or. imag. Mer. fol. 229.

Proteum ob hoc etiam varias mutare figuras ſcribit Diodorus, & illum in regnum ab Ægyptijs adſcitum, tanquam qui omnes ſapientiâ antecelleret; nec tamen ob hoc ſolum, ſed quod ex marinis Deis ventura naturali

lumine

lumine prædicebat, vt in Corinthiacis Pausanias scripsit. Herculem plus diuina sapientiâ polluisse, quam viribus credidit Lucianus; illius Gallica fidem facit imago: ac in Arcadia templum commune cum Mercurio eloquentiæ Deo habuisse fertur: Athenienses etiam in academia non solum Musis, Mineruæ, & Mercurio, verum & Herculi imaginem dicarunt, quod putarent huius quoq; numen adesse, ijs qui ibi exercerentur. Pausanias, quoq; scribit Græcos, atq; Barbaros credidisse Mercurium, & Herculem gymnasijs præesse, vt quod non eloquentia sapientiæ lumine assequeretur. Et apud Lacedemones etiàm vetustum erat in Dromo Herculis simulacrum: Claudianus etiam in Gigantomachia, alijq; nonnulli Mineruam bellatricem armatam expresserunt cum galea inaurata: nam sapiens non solum obstat, sed totus operibus splendet, quæ asiduè solertia molitur; aurea enim galea diuinum innuit splendorem, qui humanam mentem suo fulgore supra naturam collustrat. Hinc etiam illud oritur, Mineruam ex capite Iouis emersisse cuius rei simulacrum in arce Athenarū visebatur, vt retulit in Achaicis Pausanias; hoc etiam fortasse innuens, quod sapientiæ splendor diuinum æmuletur splēdorem. Ac inde Prometheus Pegasi opefretus cœlum concendisse fertur; indeq; ignem in terras adsportasse, quo tot artes mortalibus ostenderet: quod etiam Mineruæ tribuitur, quæ ignis ministerio varias artes exercuit, ac ideo Vulcani, & Mineruæ effigies in eodem templo repositas in Atlantico, dixit Plato, ac ambos Deos Athenarum vrbi præesse vbi non solum literarum studia, sed cætera etiam artes floruerunt. Mineruam & Neptunū, Iouem Athenis præfecisse fama erat. Constat etiā quod Athenienses in numis ex vna parte Mineruæ caput, & ex altera tridentém Neptuni insignem imprimebant, hûc alludentes, vt vrbem in pace, & diuina sapientia gubernarent, ac in vrbium, & domorum portis Mineruę effigiem

effigiem exprimere consuetudo extitit.

STATIO III.

Vires an excedat naturæ, vaticinium?

INTER antiquitatis emeritos Arcthæus, Alexander, & Rasis melancholicos futura prædixisse varijs ferunt in locis, quæ postea euenerunt: ex illiteratis, alios litteratos euasisse, foresti alia rustici pueri probat historia, altera Gainerij de alio, qui plenilunio carmina collimata componeret non tamen illo transacto; quod etiam de alio refert Gentilis: alium refert Aristot. ex melancholico poëtam euasisse hoc Heracliti nobile illustrat dictum, *splendor aridus, animus sapientissimus.* Quorum omnium cum redderet rationem clarissimum philosophiæ lumẽ, *clari homines ideo fuere melancholici*, dixit, *quia multiformes, & varij effectus in hoc humore reperiuntur.* Quo encomio vino assimilatur, qui similes passiones concitat sicut melancholia, in melancholico, in bilioso maniam, in sanguineo risum, & tripudium; ignauiam, & somnum, si fatui abundant succi: hinc ebrius repente moritur, si repente obmutescit, nisi febris adueniat. In melancholia dixit Olerius, qualitas quædam contrahitur ineffabilis, quæ miris spectris animum perturbat, siue ea in cerebri substantia imbibatur, seu in venas repat, seu fumos emittat, & vapores, qui velut tenebris offusis animum terreant. Sic pariter ex melancholicis, qui frigida abundant melancholia stolidi, & ignaui redduntur, vt Attici seruus, quem fatuum reddidit melancholicus succus; qui multa, & calida perciti, & amasij, quod lucidi & puriores spiritus nobiliores edant actiones, ac inde dixit Aristoteles *Sibyllæ, & Bacchi efficiuntur, & diuino spiraculo, ne dicam furore, instigari creduntur.* Marcus etiam ciuis Syracusanus Poëta diuiniora

Citato loco.
3. Proble. q. 1.
Aristo. sect. 30. proble. quæst. 1.
Quinto Apho. 5. Com. ad li. 1. coæ car. tex. 4.
4. epide. tex. 17.

Dial. 10 *vel de furore poëtico.*

componebat carmina, dum mẽte alienaretur: quod forτasse accepit à Platone, qui taliter hoc sentire exornat: *Musa divino instinctu concitat, sicut Heraclea anulos, ita vt miram concatenationem faciat: & Poëta conciti alios furoré corripiunt; omnes itaq; carminum Poëtæ insignes, non arte, sed diuino afflatu omnia ista præclara poëmata canunt, vt Corybantes, non sana mente saltant. Res enim levis volatilis, atq; sacra Poëta est* (dixit Plato) *neq; poëtica prius canere potest, quàm Dei plenus, & extra se positus, & à mente alienus. Vnde Poëtæ nihil aliud sunt, quã Deorum interpretes, dum sunt furore correpti, & sicut Proteus varius resultans, sursum, deorsumq; vertuntur.*

Sed quibus ille calor remissam & æthereã reddit siccitatem, hi prorsus sunt melancholici; sed longe prudentiores dixit Aristoteles. Ex quo interdum fieri diuinatores: non dubito; quod etiam, nec dubitauit Plato, Tullius, nec Paulus & recepit Duretus: hoc tamen fit ab spiritibus antecedentibus in purissima, & diaphana cerebri substantia ab omni humana perturbatione abstracta; & dum effectus in causa continetur: Vnde propè mortem, & in somno, vt minus distracta anima fortius operatur, & diuiniora cognoscit: & licèt Iamblichus omne vaticinium, & diuinationem super omnem naturæ ordinem esse confiteatur; nihilominus tamen in somno, dormientibus adhuc, nec plenè vigilantibus futura præcognosci animadvertit: hoc nempe ait accidere, aut á cogitationibus, quæ ab animo proficiscuntur, vel à nostris consilijs, & rationibus promouentur, vel à phantasijs, quæ quibusdam diuinis curis excitantur: quæ interdum continent veritatem; ac falsa interdum deprehenduntur. Anima dicit Iacocius mouetur per species antea reseruatas, aut diuinitus oblatas, aut à corporis affectionibus impressas: Vnde tria somniorum genera oriũtur, diuinum scilicet, aut à diuino negotio, aut à propria corporis affectione proficiscitur, quæ humorem prædominantem notat: Vnde & melancholiam vaticinia quædam

Dialo. thi. l. de nat. l. 1. *de diuina. cap. de melãcolia, li.* 2. *coacar, cap.* 24. *tex.* 1.
Lib. de mister. AEgypt. sec. 3. *c.* 1. *&* 3.
Com. 2. *ad coac. libr.* 2. *praetext.* 4.

quædam monerè clarè docet; quare diuinationem fieri in ſomno, inquit, ſummis philoſophis nec temerè aſſe- *Com.* 11
rendum, neq́; negandum, temerè videtur: conſtat enim *libr.* 3.
multa diuinitus inſpirari, dixit Olerius. Quod etiā præ- *tex.* 13.
ceptor in lib. de inſomnijs clarè fatetur; & Galenus etiā *Com.* 2.
ſe inſomnijs admonitum in templo Epidauri de ſangui- *ad lib.* 3.
nis miſsione inter pollicem, & indicem teſtatur. Ad hæc *Coacar.*
omnia: poſſe acui ingenium per melancholiam, omnem *tex.* 17.
ponderationem, & communem credulitatem ſuperat: licet mutatio interdum fiat ad morboſum ſtatum, vt in hecticis, qui acutius audiunt; & ſenibus, qui maturius ſapiunt; & phanaticis, qui interdum aliena loquuntur, quam illa, quæ didiſcerint: quid ergo mirum poſſe carmina componere, & futura prædicere? Ac ex hoc eodē principio fiant melancholici diuinatores abſq́; aflatu, aut diuina inſpiratione; perſpicax enim illis redditur ingenium, puriores lucidi & ætherei ſpiritus, ſiccior temperies, cum perſiſtant in collimando continui: & ſicut iaculatores, qui ex multis attingunt aliquando, propter continuas mutationes imaginum, vnde firmant aliquam in ſpecie, ſed hoc non á potentia procedit diuinatrice (hæc enim vniuerſalis eſt ad omnia) ſed velut effectus in cauſa continetur: & hinc grauiſsimi rati ſunt viri, quod Sibyllæ, aut hoc modo, aut ex dæmone vates perſtiterunt.

Nec proinde erit ingratum quot modis hominum mentibus immittantur vaticinia docere. In ſomnijs immitti vaticinia Porphyrius latè docuit: *abeunte ſomno* *Lib.* 1.
(dixit Iamblicus) *incipientibus nobis euigilare iam audire eſt* *ſecment.*
vocem quandam per tenuem nos admonentem de rebus gerendis, 3. *cap.*
ſed dum nec planè vigilamus nec ſtertimus prorſus: quandoquidē 20.
ſpiritus non palpabilis minimèq́; corporeus in orbem incumbit iacentibus circumfuſus; ſpiritum nec cernimus, ſed animadvertione quadam percipimus adorientem nos; abſq́; vllo contactu circumfuſum admiranda patrat opera, is animum abalienans, & corpus, ab

affectibus aliquando etiam micanti lumine perlucido, & tranquil-
Plin. li. 7. histo. c.56. in Thimao, & Dialpha. l. de natura.
lo. Quorum somniorum interpretationem primus nouit Amphictyon. Alij voces aperte audiunt, & diuina intuētur; quod etiam Plato, Themistius, & Aberroes confirmant; quin etiam & antiquissima Ægyptiorum consuetudo, illi enim somnum Deum venerabantur; cui etiam dicauerunt statuas: eum Homerus ac Hesiodus mortis fratrem appellarunt; cuius etiam quædam imago in Cypselli arca sculpta videbatur: erat enim mulier quæpiam, quæ in sinistro brachio puerum quempiam dormientem sustinebat; dextera autem nigrum, qui etiam dormiebat, distortosq; habebat pedes, hic mortem, ille somnum notabat, fœmina illa noctem amborum nutricem, quo insomno sepulti homines animam ecstaseos ab omni perturbatione abstractam, seu in vero Dei simulacro, mira accipere vaticinia veteres voluerunt; ac ideo alatum ad nos noctu venire, & leniter alloqui, vt leni suauitate Tibullus cecinit.

1 1. eleg. 1.

Ludite, iam nox iunxit equos, currumq; sequuntur
Matris lasciuo sydera fulva choro.
Postq; venit tacitus fulvis circumdatus alis
Somnus, & incerto somnia nigra pede.

Lib. 5. Silvar. Et Statius etiam insomnium alloquens ita dixit.

Nec totas infundere pennas.
Luminibus compello meis, hoc turba precatur
Lætior, extremo me tange cacumine virgæ.

Lib. 10. Et ideo Silvius.

Quatit inde sopores.
Devexo capite pennas, oculisq; quietem
Irrorat, tangens lethea tempora virga.

Cit. loco. Ac ideo placidissimum Deorum vocat Statius, nam nihil mortalibus placidius potest accidere quiete post labores; eam autem somnus affert, itaq; de eo Seneca in Hercule furente dixit.

Tuq;

Tuq; ò domitor somne malorum,
Requies animi pars humanæ melior vitæ,
Veris miscens falsa, futuri
Certus; & inde pessimus auctor.
Pater, ô rerum, portus vitæ,
Lucis requies, noctisq; comes,
Qui par Regi, famuloq; venis
Placidus, fessum lenisq; foues,
Pauidum, lethi, genus, humanum,
Cogis longam discere mortem.

Philostratus in Amphirai imagine, in cuius antro portam somniorum esse dictitabant (nam si quis illîc dormisset, quod scire optabat in somnis discebat) ita somnum describit; facie, inquiens, resoluta videbatur, candidam vestem habebat supra nigram, quasi diem, & noctem indicaret, cornu manu habebat (quod & Poëta dicunt) é quo somnia superdormientem effundere videbatur, quod ideo effectum esse dicunt, quod cornu attenuatum pellucidum sit, resq; prout se habent, ostendat; ac ideo somnia, quæ vera sunt cornea dicuntur; cum vero somnus vana denunciat ebur, & elephantis dentem gestat, nam ipsum vel ad tenuissimas laminas dissectum nunquam pellucidum redditur; quare Virgilius geminas portas finxit, per quas ad nos somnia deriuent; alteram corneam, & alteram eburneam, per hanc falsa, per illam vera, in dormientes spectra immittuntur, de quo ex Homero Porphyrius dissertè differit: nec minus sane Macrobius: *latet (inquit) omne verum: hæc tamen anima cum ab officijs corporis somno eius paululum libera est interdum adspicit: nonnumquam tendit aciem, nec tamen pervenit, & cum adspicit tamen non libero, & perfecto lumine videt, sed interiecto velamine, quod nexus naturæ colligantis obducit: hoc velamen cũ in quiete ad veram vsq; aciem introspiciẽtis admittit de cornu creditur, cuius ista natura est, vt tenuatum visui pervium sit; cum vero à vero habetat, ac repellit obtutum, ebur putatur, cuius corpus ita natura*

Lib. 6. AEnei.

Lib. 1. de somno Scipionis.

tura densatum est, vt ad quamvis extremitatem tenuitatis crassu

L. i.6. AEnei. *nullo visu ad interiora tendente penetretur.* Hoc idem Virgilius de vlmo somniorum scribit.

In medio ramos, annosaq; brachia pandit
Vlmus opaca ingens, quam sedem somnia vulgo
Vana tenere ferunt; folijsq; sub omnibus hærent.

Vbi Servius, *qui de insomnijs*, inquit, *scripserunt dicunt*, quo tempore folia de arboribus cadunt vana esse somnia. Alij dicunt vlmum arborē esse sterilem, ideoq; somniorum vanitatem exprimere, quæ à veteribus cæca sunt appellata; vt refert Suidas, aut quod fallacia sint, aut quod cum eis loquantur, qui oculos habent clausos. Virgam somnus in manu habere dicitur; qua homines tangens soporem inducit: hac se tangi orat Statius antecedente poëmate: & Ouidius somni sedes apud Cimmerios vult esse: Homerus in Zemno insula: Ariostus apud Arabes: ac tandem Ouidius regiam somni sedem sic

Lib. 11. Metha. amaphorseos. describit:

In medio thorus est, hebeno sublimis in antro
Plumeus, vnicolor, pullo velamine tectus,
Quo cubat ipse Deus, membris languore solutis:
Hunc circa passim varias imitantia formas
Somnia vana iacent; totidem quot messis aristas,
Sylua gerit frondes, eiectas littus arenas.

Deinde geminam animus habet vitam, vnam cum corpore communicantem; abstractam, & á corpore præcissam alteram. Primam cum vigilamus, secundam in somno exercemus, & cum puris rationibus abstracti in ecstasim rapimur. Cum igitur mens ipsa, non nisi quæ sunt spectat; anima vero contineat rationes in se omnium, quæ fiunt iure optimo futura præsentit secundum causam continentem illa, vt ordinata sunt in antegredientibus rationibus, causis, & principijs: *Fit autem absolutius*

Secmen. 3. sequēti. *vaticinium* [dixit Iamblichus] *quando animus vniuersalibus, vnde est decisus coniungit portiones vitæ intellectualis actionis;*

impletur

impletur, namq; ab vniuersalibus causis, tunc omni sciētia ita quod vt plurimum suis cogitationibus attingit, quæ circa mundum generantur. Altero, & superiori modo operatur, cum sese dijs copulauerit per actionem abstractam, tunc anima verissimas vaticinij plenitudines excipit toto haustu syncerorumq; præsagium; Sed si animus sui partem intellectualem, quæ sacrat, & diuina assueuerit, & inseruerit melioribus, tunc phantasmata sua erunt puriora; vt si de Deo forma, quæ incorporea cogitet, & de illis, quæ solum ad veritatem pertinent. Quod si rationes rerum in generatione versantium referat ad Deum, vim inde animus assumit, atq; scientiam colligendum, quæ fuerint olim, & quæ futura imposterum sunt, contemplationemq; facit totius temporis, & accidentium in tempore: considerat opera, & operum ordinem, & curam, & regulam continentem sortitur: tunc corpora ipsa ægrota curat, quia ægritudinis causam, & actiones agnoscit: ipsa etiam, quæ erronea sunt se habentia incomposite, & sine ordine apud homines optimè disponit artium inuenta, vt in Hippocrate principe medicinæ. Sæpenumero, & iustitiæ distributiones legumq; sanctiones traddit, vt in solene legislatore. Sic in Sculapij phano scedabantur morbi diuinis insomnijs, vt memorat Strabo, Solinus, Pausanias, & Vincentius: *De mirabili. mūdi, in corinthia. de imagi. Deorum. fol. 57.* Non ne Alexandri exercitus seruatur, omnis nocte funditus periturus; viso persomnium Baccho; & docente quomodo in medicabiles passiones soluerentur. Deinde Aphutis dum Lysandro ab rege abscinderetur missis ab Ioue in somnijs liberatur, cō statim misso exercitu cō flato, illinc, quo repente obsidio soluitur: testis est Curtius. Setonem Ægypti Regem, & Vulcani sacerdotem narrat Herodotus, quod in somnijs admonuit Vulcanus in expeditione contra Arabes, ne animum despenderet: ipse enim illi ire supetias promissit, & murium copia omnia amorum, & frænorum coria contriuit, vt Arabes perterriti castra dessererent; ex quo Vulcani templo,

setonis

ſetonis effigies viſebatur manu murem oſtentans, cuius in fimbria hoc epigramma legitur *à me pietas diſcatur, & religio.* Hinc Vulcani effigies cum mure in ſiniſtra manu dicata viſitur, & expreſſit Vincentius.

Libro de imag. Deorum imag. Miner. fol. 261. Alij à Dei ſpiritu ita poſsidentur, vt vates prorſus euadant, non ſuæ mentis amplius, ſed totam habent animã, mentemq; in Deorum equitantum poteſtate: *Illud maximo ſit argumento* (dixit Iamblicus) *quod admotis ignibus non vruntur, nec obeliſcos perforantes perſentium; imo, & ipſe afflatus diuinum haurit ignem, & ignis vt auriga regit afflatum, ac totum vaticinij opus per ſe ipſum Deus implet abſq; eo quod anima moueatur, nec corpus.* Quod ſi anima antequam incipiat afflatio, aut in principio afflationis, aut inter afflandum, moueatur, vel ſi corpus aliquid interponat diuinam turbat harmoniam, ac falſa tunc eduntur oracula, nec veritatẽ tunc attingit afflatio: imo, vt aiunt, oracula vaticiniorũ ex ore furentium erumpunt diuini furoris impetu ſine aliqua corporea actione. Cuius vaticinij rationem Delphus primus invexit, vt memorat Plinius.

Alios per harmoniam in vaticinium afflari, dixit Porphyrius, certum per melos, vt Corymbantes, & Sebaxiõ captos, cuius afflactionis principium inuexit Amphion. Quomodo autem muſica ſenſus afficiat; perverſis medeatur affectibus: temperaturas, diſpoſitioneſq; tranſformet, noſtro Theſeo iam diximus, & hoc totum naturale eſt: Cap. 11. fol. 14. *quatenus vero ſoni* (dixit Iamblicus) *& concentus cõſecrantur Dijs, ſua cuiq; propria, & quadantenus cognatio quædam ijs ipſis redditur appoſité iuxta proprios ſingularum ordines, & vires, ac motus in ipſo vniuerſo, ac iuxta voces harmonicas ex motu cum impetu reſultantes huiuſmodi melodiarum proprietatibus dijs conuenientium; tunc adſunt numina, nec eſt quidquam, quod prohibeat, quin eorum particeps ſiat: & tunc impletur animus meliori naturâ, & vi, quia Deorum inſpiratio à diuina harmonia nõ abeſt: imo anima ab origine cognata familiaris eſt talis harmoniæ: vtpote quæ ante, quam corpus acciperet diuinam hauſit harmoniam*

ad

ad propriam concinnitatem dispositam: ac illam mox osculatur, & amplectitur. Hinc memor affectus veteris harmoniæ diuinæ; vnde ad eam ipsam fertur familiariter, & proprie cupitq; eius fieri particeps, vt sic diuinum accipiat vaticinium.

Quidam haustu aquæ afflantur, vt in Colophone sacerdos Blarij; pleriq; ad ora antri considentes, vt Sybillæ Delphicæ. Hinc antri Tryphonij fama fuit, nec minus enim Tryphonio, quam Sculapio angues consecratos antiquitas voluit, eos fortasse putantes tanquam oraculi nuncios, quod ex cauerna edebatur, quā antrum Tryphoni dixit; ibi enim Triphonius diu delituit futura prædicens, cui consulendo tota confluxit regio, à quo varia, & mirabilia accepisse vaticinia Pausanias in Corinthiacis scribit, vt refert Vincentius. Nonnulli aquarum raporibus sufusi, vt Branchidica vates. Nonnulli etiam sunt, qui characterum insistunt notulis; & spiritū quendam putant illigare, quod opus obscuram trahit Emphasim ab ipsis dijs idolicam, quæ quidem ob tenuitatem exilem potestatis solet plerumq; à malignis dæmoniorum præstigijs perturbari: & protervi isti tota delirant orbita, indigni qui censeantur in vllo vatum numero: alij in phantasia concitantur ad diuinationem sui compotes; hi quidem adiuti tenebris; illi certis potionibus: pleriq; carminibus, ac rhythmis; sunt qui per aquam phantasmata concipiunt: alij in pariete: complures sereno sub cœlo, quidam in sole, & planetarum aliquo: sicut, & alij ab igne, vt Amphiraus, & omnes isti delirant, & impia obcæcantur caligine. Alij arte humana per coniecturas conantur eruere vaticinia ab extis animalium, quorum primus Orpheus: ab auidus, vt car, & Amphiraus: ab astris, vt Atlas, & Anaximander: à medicorum arte, vt Hippocrates. Totum hoc artificiosum genus vtitur certis signis, per cognationem rerum cum signis ostensis, quibus non nihil ars confert, coniectatq;

Lib. de imag. fo. 61.

Plin. li. 7. c. 56.

vaticinium, vt coniectura certum, aut vt ipsa mutabile. Ijs & alijs Deus vtitur prout naturæ organa summa architecturæ prouidentia, vt vaticinia proferant, & non vt in se æternum possideant afflationis, vaticinijq; immotam rationem; nam vt præsentio quædã innata inest quibusdam animalibus præsentientibus terræmotus, interdum tempestates & imbres, vt alciones. Hæc etiam compatibilis aliter contingit, quoties animantia quædã concitantur portionibus quibusdam vniuersi, ac viribus, vel quia elementi interiora penetrant vt aues aërem, ac terræ latebras animalia: vel quoties præsentiunt ob quoddam sensum acumen; præsentiunt autem res quidem, quæ iam circa aërem accidunt & circa motionem; sed hoc solum vaticinij similitudinem affert: proinde si qua est ex artibus disciplina, vt Mathematica, Nautica, & Medicina futura præsagiens, nihil tamen cum diuino vaticinio conuenit; ex coniecturis namq; probabilibus ventura colligit; & signis quibusdam conijcit, hisq; non semper fidis, sed ex simulacris oritur, quæ diuinæ actiones, & sensationes imprimunt, vt in phantasia: vel á vaporibus, & humoribus, varias, & diuersas imaginationes animo representantibus ducit principium, & hoc humoris dominantis est indicium: ex hisq; ventura colligit, & coniectat, vt etiam Mercurialis adnotauit; illud autem æternum, & immutabile est, vt ad omnia commune illis quibus á Deo diuuinandi potentia immittitur.

1. pro vittit. in somnia phrenitis.

STATIO IIII.

Quod melancholiæ genus sapientiæ conducat.

QVANDO ergo Aristoteles melancholicos prudentiores vocitauit hoc ab atra flaua mixta non fieri, aut pituita, vel inde conijcies, quod illa furorem, ita stoliditatem concitare nata est: sed à meloncholia mediocriter calida multa, & mediocri sangui-

ne

ne mixta per mediocrem genita vstionem, declinante ad flauitiem, ex qua cerebrum ad mediocrem siccitatem vergit; nam per calorem, & frigus in varios mores mutat; illa autem permeat facile ad vasa; spiritus priores creat, plures & minimè resolutioni paratos: Hinc profundior cogitatio, & in collimando perennitas, & ij sunt qui illustriora in bello, & pace gesserunt, vt Homeri Vlisses, & Platonis, Socrates, & Xenophontis Solon, Abderitæ Democritus, nam prompti ad actiones, cogitabundi, assidui, patientes, indefessi, soliciti, auidi sciendi, & perspicaces! Notissima est illa Præceptoris sentētia, *quod colentes terram mollem, & aquosam, & frigidam, aut calidā excessu, hebetes, infirmi, & impatientes sunt: è contra colentes asperam, siccam & duram, & Boreæ expositam, patientes, subtiles, & prompti ad facinora.* Ista tamen melancholica non est crassa, nec valde nigra, nec dura, nec omnino adusta, sed declinans ad tenuem, fusca, fluida, mediocris in calore, frigore, & siccitate, vt mutationes, & impressiones à corde hepate, et cerebro, recipiat, quibus omnibus acumē ingenij perficitur: ad hoc enim optima requiritur memoria, ad actiones promptitudo, studij assiduitas, docilitas, solicitudo, et exiguus timor, vt sapientiores voluerunt. Et hæc est ratio quare melancholici interdum balbutiant, exuperantem ob calorem in capite, de quibus est apud Aristotelem problema. *Cur adusti melancholici balbutiant, quoniam, inquit, præ velocitate imaginandi lingua concepta assequi nequeunt; quare præpediuntur in loquendo.* Celebris est illa Heracliti sententia, *splendor aridus animus sapientissimus:* splendor enim, inquit Galenus, *animi siccitatem, & acumen ingenij ostendit*, sicut Sydera, *splendentia iuxta, atque sicca, summa intelligentia esse prædita. Hæc omnia sunt instrumenti propria, & homini communia*, nam mentem omni, *carere alteratione*, dixit Plato, *& cuiusmodi sunt meatus, inquit, & vassa per quæ excurrit anima, & vt sunt affecta, quibus accedunt, tum illa & quibus permiscetur, & se insinuat, sic homines aliter aut ali-*

Lib. de aëre, aquis, & locis.

11. *proble.* 38.

Li. quod animi mores, c. 5.

Dial. 4. *de rep.*

ter sentiunt.Ob eam causam huiusmodi patemata possunt emendari atq; transponi, sed ipsam naturam in aspectabilem transfarmare non potis est. Neq; etiam præcise necessarium, omnem melancholiam mentem lædere, quinimo illā perficere mille docent exempla: nec defuit ex veteribus, qui putaret ad melancholiam, ipsam religionem pertinere, vt Aretæus medicus antiquissimus, cui plaudit experientia, quoniam qui dediti sunt religioni, vel fieri, vel esse melancholicos auguratur; hæc dicit cana veritas Atticæ phylosophiæ alumna, quod etiam mercuriali placuit.

Lib. de superstitione.

Hinc veteres noctuæ hieroglifico sapientiam exornarunt vtpote quæ in Hyerionis priuati adhuc hominis hasta concedisset primo bello, quod inijt; hinc eum Auspices cautum consilio futurum prædixêre; id quod sapientissimum totius vitæ regimen comprouauit, vt notauit Pierius, noctuæ oculos symbolum sapientiæ dixerunt alij, quoniam sicut illi optimè noctu cernunt sic sapiens res vel ocultissimas facile despicit, isq; á moto ab animo mendatiorum velo ad veritatem intuendam penetrat: hæc enim vt noctua delitescit, nec facile omnibus passim se videndam exhibet, ac ideo Democritus illam in puteo obrutam posuit, quam nisi tempus aut eius pater Saturnus eruit, vt enarrat Vincētius. Et hanc propter rationem fortasse Afranius Poeta sapientiam memoriæ, et vsus filiam vocitauit *eo namq; argumento*, dicit Gelius, *demonstrat, qui sapiens esse rerum humanarum velit, non libris solum, aut disciplinis opus esse: sed oportere eum versari in rebus communius noscendis, periclitandisq; eaq; omnia acta, & vēta firmiter meminisse, & perinde sapere, & consulere ex his, quæ pericula ipsa docuerunt.* Hoc his duobus versiculis amplectitur Afranius.

Lib. 20. de sacris litteris, AEgypt.

Libro de imag. Deorum imag. de Mineru. fol. 246.

libr. 13. noct. At. c. 8.

Pierius, lib. 33. de sacris AEgypter, litt.

Vsus me genuit, mater me peperit memoria:
Sophiam me vocant Grai, vos sapientiam.

Ac ideo Lacedemonij Apollinis simulachrum, quatuor auribus, totidemq; manibus præditum esse voluerunt:

runt: Vero nimium hieroglifico nihil aliud significabant nisi sapientiam, cuius Deus ille symbolum esset. Eam etenim et multarum rerum auscultatione, et operibus identidem gerendis, comparari. Non enim digne sapientem eum dixeris qui se rerum cognitioni tantum emancipauerit, nisi facta quæ probes inspicias, quæq; is et diligenter, et probe examinarit in vtile aliquod, vel sibi vel alijs, opus promulgarit, solidæ in sapientiæ argumentum. Quod fortasse sapientes Ægyptiorum instruxit, vt sapientiam in quarato statuerent, quando fortunam in rotundo, ex hoc hieroglifico, volubilem illam, huius vero sedem firmam et inconcussam indicantes, quadrata ligna ad arcæ Noes fabricam parari diuinum iussit numen: vt magistros Ecclesiæ designaret, quorum sapientia intus populi conserventur, et ab hæreticorum procellis muniantur. Ex quadratis etiam lignis construere debere, nos bibliothecam admonet Adamantius, vbi vera continetur sapientia. Mercurium coluerunt Ægyptij, quia musicam Geometriam, ac palestram reperta ab eo acceperunt, hanc propter sapientiam quadratam in gymnatijs statuã illi dedicauerunt, qualis erat ea, quam Pausanias in quapiam Arcadiæ regione dicatam voluit, eo sane habitu, vt pallium induere videretur in quadrãgularem figuram desinentem statuam, neq; pedũ tenus expolitam, vt depicta in Vincentij imaginibus datur Galenus in oratione suasoria: Mercurium, inquit, vt orationis parentem et artium omnium auctorem, in aliam effigiem quam fortunæ effinxerunt: tum pictores tam statuarij: effingunt enim iuvenem formosum, non tamen fucatum, aut comptum, sed natiua quadam virtutis specie vultu hilari, acribus oculis in basi quadrata, quæ stabilitatis ac firmitatis figura est.

Lib. 39. titul. de quadra.

Imag. de Mer. fol. 218.

Suidas etiam narrat quadratam figuram Mercurio datam, vt verus sermo inueniretur, qui semper consistit sicut è contra mendacium subinde mutatur nec vsquã

potest

Lib. 4. potest consistere. Alexander etiam Neapolitanus: Mercurij statuam inquit, apud Græcos haberi quadrato statu capite solum effictо tali specie pluribus figuratis, quas pro immortali sapientia sapientibus, et pro gloria immortali magnis sæpe ducibus dicabant quemadmodum Suidas memorat. Tucidides et ædepol Plutarcus in Alcybiade prodiderunt huiusmodi statuas, quarum plurimæ Athenis erant vna nocte deiectas: quæ res Alcybiadi negotium non parum factitauit, cum in affectati principatus suspitionem venisset. Huiusmodi statuæ hermæ dicebantur, quod et Mercurius Græcis Hermes diceretur: ponebantur autem, vt diximus in gymnatijs, et academijs vt sapientiæ præessent: quare Tullius in quadam epistola ad Aticum Hermiam omnium academiarum ornamentum vocat; et in alia ad eundem sic scribit *Hermiæ tui pente lici cum captibus AEneis me admodum delectant* Hortaturq; eum, vt quamprimum ad se mittat, quo ijs suam bibliothecam adornare posit. Athenienses primi harum statuarum opifices leguntur, postea non solum Mercurij, sed aliorum quoq; Deorum statuas, Græci quadratas non raro effinxerunt præsertim Arcades, apud quos ara Ioui huiusmodi simulachro erat dicata. Cylerius etiam fuit Mercurius cognominatus à quodã Arcadiæ monte sic dicto, vbi is est natus, sed tamen Fiestus dicit eum ita appellatum, quod rem omnem sapientia sine manibus conficiat, ideoq; quadratum eum effingebant, quod is fortasse est à quapiam Græcorum fabula mutuatus; qua fertur Prometheum aliquando Iouem adijsse, orasseq; vt homines rudi illa vita relicta, quam initio viuebant, ad politiorem se conferrent: Tuncq; Jupiter Mercurium vna cum illo misisse præcipiens, vt eos, quos maxime idoneos existimasset doceret sapientiam, qua instructi alijs persuadere posint, vt vitam ciuilem socialemq; degerent.

Lib. 4. histor.

Lib. 11.

Lib. 4.

Hasta in manu Palladis debet esse sapientia, quoniam

parum

parum arma proficiunt, nisi quæ per sapientiam administrantur, ac ideo hasta in manu Palladis ingenij acumen, & promptitudinem sapientia moderatam ostendit, vt voluit Pierius quod fere Martianus hoc versiculo pinxit. *Lib. 42. de sacris Aegyp. litt.*

Hasta etiam vibrans penetrabile monstrat acumen hoc etiã exornat alia Poætarum fabula de Prometheo, qui cum hominem nudum conspiceret, & inermem, & cætera animalia omnia acurate perquirere consilij inopia prehensus, & quamnam homini salutem reperiret nesciens Vulcani, & Mineruæ artificiosam sapientiam vna cum igne furatur, & sic illam homini largitur. Non inuenustum etiam est ignis sapientiæ hieroglificum, vt pote qui petat altissima, in pyramidis formam in contemplationis rationem, & symbolico lumine clarissimam siccitatem æmulante. Hyacinthum ab Apoline in florem versum poëta fabulantur, in prudentiæ, ac sapiẽtiæ symbolum: puerum enim adamatum finxerunt, quia formosus mentem ad sui contemplationem excitat, & sensu iuvenili deposito, sapientiæ florem ex se gignat suauissimis virtutum odoribus flagrantem, vt humanarum litterarum peritiores voluerunt. Ægypcios tandem Mercurium coluisse refert Iamblicus, vt omnium suarum artium inuẽtorem, ac propterea omnia scripta sua, ei dicasse dixit Tullius, ac quod ab eo litteras accepissent grati illi Theut, nomen dederunt, quod etiam apud Platonem legitur: Thoit enim aut Theut Ægyptijs Dei nomen erat [hoc sane mirum apud omnes gentes, & nationes præcipuum Dei nomẽ per quatuor litteras efformatum) Persis *Sire*, Magis *Orsi*: Vnde *Ormisis*, Hebræis *Adonai* Græci *Theos*, & Erota diuinum amorem vocitarunt: Arabes *Allâ Macomet*, Abgdi nos accepimus ab Angelo Iesum nomen dulcissimum: quod ficinus apud tam varias nationes diuinitus inspiratum probat. *Lib. 3. de nat. Deorũ. Dialogo phileb. Comm. ad Dial. Cratil.*

STATIO V.

Sapientiæ acumen furor excepit.

O QVANTVM vnusquisque suismet captiunculis irretitur: non faciunt siquidem cani ad sapiẽtiam, dixit eloquentiæ pater, & Augustinus, nõ dat sapientiam canities, sed candor vitæ morumq; grauitas; nam cani sunt sensus hominum, dixit diuina sapientia: ac ideo maledictus puer centum annorum, hoc est, quem talis diuina sapientia desseruit. Nec minus animæ periculo adijcit liuor, quam corpori phrenitis, ac ideo æquè cito vtriq; succurrendum puto, crudelis enim inhumanitatis est præsenti periculo non occurrere saltem pretioso Andromedanti: *pudendum enim* (dixit Plinius) *omnia animalia quæ sint salutaria ipsis noße præter hominem, sua namq; norunt in morbis animalia remedia.* Quibus pro auertendo periculo vtuntur, hirundines apium, & Chelidoniam ad cæcitatem; Ciconiæ platanum ad vespertiliones: columbæ lauri folia: accipitres Hieracium; coruus arum: Vpupæ adiantum: cornices verbenam: turdi cicutam & mirtum. Perdices arundinem: Aquilæ galitricum Galeritæ gramen: Cygni viticem. Hipopotamus arborum stipites, vt à sanguinis sarcina liberentur. Rufones condrilam: ceruus dictamum pro veneno sagittæ: serpentes fæniculum ad cæcitatem: testudines saturegiam adversus viperarum venena: vrsi mandrogoram adversus formicas mandunt: astuta mustella verbascum contra serpentes: nos etiam vero patiẽtiæ amuleto vtimur contra liuoris sagittas, quo neq; abducimur, nec veneno inficimur, sed vt Pyralis sub ignis ardore viuimus, & in persecutionis aromate, accenso liuoris igne in unidulo meo moriar, & sicut Phenix multiplicabo dies, *non est quod tibi facile credas* (dixit Seneca) *excute, & varie scructare, & observa: non est populare artificium philosophia,*

Lib.27. natural, hist. cap. 3.

Plin. lib. 11. cap. 36. epis. 16.

Altera lectio sicut palma.

Philoſophia, nec oſtentationi p ratum, non in verbis ſed in rebus
eſt. Alia rurſus hæc refellendi ſpecies eſt, dixit Plato, *cum quis* Dial.gor
aliquid dicat derridere aut ſine ratione negare, Cæterùm niſi me- gias, l.
liorem arguendi viam habes viciſsim mihi concede, ac experire, de Rec-
qualem ego redargutionem eſſe arbitror oportere. Illud enim torica.
turpe eſt, dixit Plato: *Turpiter & male loqui, & ſcribere ver-* Dialog.
ba rebus proba, nam facere docet Philoſophia non dicere. Dixit Se phædrus
neca, nam vt tragicus ait Euripides veritatis, ſimplex Epi. 20.
oratio eſt, ideoq; illam implicare nemo poteſt, nec enim
quidquam minus conuenit, quam ſubdola iſta caliditas, Epiſto.
animis conantibus magna; in hoc veritas ſolis æmulatur 49.
radios, quod obſeratas fores penetrat vel invitas.

Sub hac ſapientia cerebrum mediocrem poſsidet ſic- Lib. 1.
citatem, meta vero tranſgreſſa ad furorem diſponit; mag dieta, c.
na ſane ſapientia præceptor, de hac ſapiẽtia Philoſopha- 29.
tur, *ignis & aqua*, inquit, *inter ſe tẽperata*, ſapiẽtiſsima ſunt, 30.
quia ignis quidem habet humiditatem ab aqua, & aqua ſiccitatem 33.
ab igne, ex his autem anima temperata ſapientiſsima eſt, & memo- 34.
ria valentiſsima prædita [de humoribus, qui elementis reſ- 35.
pondent, & ſua temperie corpus immutant & animæ 36.
inſtrumenta Præceptor loquitur) *ſi vero aliquo aſcitamento*
vtens alterum horum augeſcat, aut contabeſcat, decipientiſsima
redditur, ſi vero ignis, & aquæ temperamentum anima ſortiatur,
ſit autem ignis Paulo inferior, deffectuoſior erit propterea quod ig-
nis ab aqua temperatus, & tardiorem motum faciens, ſegnius ſen-
ſibus allabitur, & tales ſtolidi appellantur; ſi vero econtra aqua ſu-
peretur ab igne imperioſior anima celerius mandabit ſenſus, &
pro ignis ſiccitate actiones deprauatiores concitabit, quo fiunt ta-
les phrenetici niſi & furioſi fiant, & vltra ſub varias ſpecies. Pro-
greditur Hipocrates, ſi vero amplius ad hoc ſuperetur
ignis ab aqua more carbonum, hos iam alij decipientes
alij attonitos, ſeu ſtupidos appellant: dum iam vſtio me-
lancholiæ deferbuit; & hæc inſaniæ ſpecies tardior exiſ-
tit; ſi vero amplius aquæ vis ab igne ſuperetur (quocum
q; in humore quatuor elementa conſidera) tali homini

 neceſſe

necesse est tanto acutiorem animam esse, quanto citius mouetur, & ad sensus citius allabi: verum minus constātem priori: descipientia hæc erit valde ferina ob nimiam cerebri siccitatem humoris, acutiem & immanes morsuum puntiones. Si vero adhuc amplius superetur aqua ab igne talis anima valde acuta est. *Et talis necesse est somnia videre, hoc est proloqui, ea quæ velut per somnum representantur absq; vllo ordine cohærentia:* Vocant istos sub furiosos nam res valde propinqua insaniæ est, etenim à breui, & incōmoda inflammatione insaniunt, quaq; leui de causa: sapientis quidem igitur, ac decipientis animæ hoc temperamentum causa est, potestq; ex dieta melior, aut deterior reddi. Hæc Præceptor ad literam. Hinc Platonis obscurissimæ sententiæ interpretationi datur aditus cum sensus animam vehementer pulsauerint, inquit, & possederint ab initio anima, cum mortalis corporis vinculis includitur, amens efficitur, at postquam nutritionis, & augmenti rivus lenius minusq; fluit, animæq; circuitus tranquiliori motu iter suum peragunt, processuq; temporis sedaciores fiunt & in figuram naturæ suæ congruam restituuntur, tunc singulorum circulorum directæ *conuertiones eiusdem, & alterius naturam probe discernunt; hominemq; sic institutum prudentem esiciunt, &c.* Hoc est cum corporis instrumenta, quibus incedit anima, cerebro autem sedet vt metropoli adhuc impolita, & immatura illustratioribus animæ actionibus non cedunt, Amens efficitur pucrili ludibrio magistra sapientiæ: natura vero instrumenta si ignis vehementer pulsauerit, hoc est humor cui dominatur ignis non amens sed furiosa redditur, si vero naturæ rivus perficit instrumenta, nec illa interturbat inquietus effluxus, tunc ad prudentiam quietiores motus, ad sapientiam vero temperatam quietem perficit anima.

Dialo. Thimæ. l. de na.

Cum vero ad talem siccitatem cerebri devenerit tēperies, vt iusta alteretur harmonia, in calore, & siccitate

cerebri

cerebri actiones deprauantur in facultatũ operatione, si vero dissoluatur vita nequit consistere; ita fit, dicit Iacotius, vt motu vigilia, clamore, æstu, & succi acrimonia non solum hauriatur humidum cerebri, sed etiam naturalis partium concretio dissoluatur, quam malam colliquationem vocat Hipocrates ob idq; ex insania raucedo quam excepit oregmon, quem mors excepit. *Hinc feroces decipientiæ licet parum durabiles praua;* non enim sequuntur febris conditionem dicit Iacocius, paraphrenitis enim nunquam ferina, sed dum in cerebro phrenetica alitur affectio per calorem scilicet, & siccitatem, quibus acrior accedit morsus, qua licet ad se redeant ferocientes immaniores postea reuertuntur, mora enim acrior redditur humor cum calidior: *At ideo aphoniæ conuulsoriæ in extasim transeunt mortiferam*: cum præ siccitate à calore superante inducta nerui aruerunt reuersiui, vt omnis cerebri substantia fucata furiosam extasim cum silentio inducat, quia vltima debilitate torpent sensus, vt leuis tantum in manibus tremor appareat, vt in Pythione, neq; enim præcissè vocem ad phrenetidem requiri Galenus dixit, alia enim multa supersunt, vt familiares non agnoscere, dolorem aut sitim non sentire, in decore moueri, &c. ac proinde Censorinus Cato ad filiũ de validis quoq; obseruans, vt ex oraculo aliquo prodiderit senilem: *iuventam præmaturæ mortis esse signum dixit;* Et hoc est per sapientiam mori, idest per errorem sapientiæ, facultatis scilicet, in qua versatur sapientia, seu dicas cogitationem, seu discursiuam, hæc enim ad operationes cum moderata humiditate, moderatam postulat siccitatem: cum vero à moderato excedit disponit ad maniam, hic auctor libri de spermate horis nigræ bilis, conceptus inquit, maniæ est expositus quoniam sub siccitate cerebrum efformatur: & propter illam, quam calor inducit maniæ signum fore Galenus confirmauit. Ad vomitum eruginis præceptor maniam te qui certo iu-

Comm. 1. ad lib. 2. coaca. sect. 2. tex. 10. & sect. libr. 3. tex. 11. Com. 1. lib. 2. coac. sect. 2. text. 19. Text. 21. seq.

1. Prorritic. Plin. li. 7. nat. hist. cap. 51.

Lib de anat. viuor. tit. de anotomia cordis, 1. Prorrit. Com. 1. text. 9. & 14.

dicat: *in com,*

dicat; hanc enim à retorrida bile fieri certius Galenus; quodsi ad hanc tremores superueniant vita nequit consistere, cum igitur dicit Galenus talem ob affectionem tremor fiat vehementer excicatos neruos ostendit ob idq; hominem læthaliter habere: solo verò temperamento ficciori, & tenebrosso insigniti, melancholici tenebriones, ac lucifugi tristesq; redduntur (dicat hoc servus Atici) suspiciosi, hominum consortium fugientes aman-
4. Epid: tes solitudinem, vt Nicanor, Democlis, & Parmeniscus,
tex. 17. aut sicut Belerophontes olim ab Homero describitur.

5. epidemiæ.

Qui miser in campis mærens errabat Aleis:
Ipse suum cor edens hominum vestigia vitans.

77. Arethæus melancholiam difinit animi angorem in
78. vna cogitatione defixum, atq; inhærentem, sine febre:
80. mirabile est enim, quam variæ rerum imagines animis eorum obversentur, quos bilis atravexat: in hoc tamen differentiam constituit melancholia, quod re erat in semel apprehensa, in reliquis fere constat iuditium, quod in furore, ac mania non fit, vbi absolute dominatur insania; hinc & lycantropiæ vitia infra hominis naturam animo, & corpore alienato: mirabile de hoc refert Soli-
De mira nus, quod Neuri apud Sithas Lycantropia ad tempus in
bi. 25. lupos conuertuntur, & exacta insania ad hominis reuertuntur figuram: & in alijs diuina, nescio quæ apprehensio dominatur quasi cum idem homo duorum extremorum sit subiectum ad vtrumq; extremum ab vno eodemq; humore immutetur, vt Timon apud Lucianum, harum imaginum causæ haud plerisq; cognitæ, pleriq; ad humoris proprietatem retulerunt; alij in illius temperiem, substantiam, aut qualitatem, substantiæ solidi-
Comm. tati, constantiam veteres tribuerunt. Vnde Galenus aciē
in lib. 2. animi atq; intelligentiam bilioso humori tribuit. cons-
de hum. tantiam, & firmitatem melancholico stoliditatem sanguineo, pituitam ad mores conformandos iudicauit inutilem.

STA-

STATIO VI.

Mæsticia necat veneris lætus furor,
Quin etiam hic funestus humor, aliud furoris.

GENVS concitat, quod Venus inspirat, & politioris litteraturæ viri vocitant amatorium, hoc etiam mortem inducit, dum cæco carpitur igne, sed medius fidius reamata potito remedium in furore inuenit.

Antiochus Seleuci Regis filius nouercæ stratonices infinito amore correptus, memor quam improbis fascibus arderet impium pectoris vulnus pia dissimulatione contegebat, itaq; diuersi affectus ijsdem visceribus ac medulis inclusi summa cupiditas, & maxima verecundia, ad vltimam tabem corpus eius redegerunt. Iacebat in lectulo moribundo similis, lamentabatur pater, sed hanc tristitiæ nubem Erasistrati medici diligentia discussit, cum Anthiocum ad introitum Stratonices rubore perfundi conspisceret, eaq; egrediente pallère admotaq; manu pulsui modo vegetiori modo languidiori comperit, ac cuius morbi æger esset aperte cognouit; ego etiam dicit Galenus simili in historia vocatus ad fœminam noctu vigilantem, & ex vna iacendi figura in aliam crebro se transferentem, illamq; sine febre exthaleos appræhensam, actione delira hanc aperte mæstitia laborare cognoui; vel atræ bilis vitio, q; postea comperi cum quidam è theatro venisset, narrassetq; se Pyladem saltantem vidisse, ac statim mulieris vultus, & faciei color esset immutatus, subsiliretq; agitatus varijs in modis pulsus, quod animi perturbati est inditium: atq; ita mulierem Pyladis amore correptam deprehendi, sicut & seruum alterius cuiusdam diuitis.

Val. Maxi. lib. 5. rerũ memor. ca. 7.

De præcogni. ad Post. ca. 6.

De Echo Nimpha, poetæ fabulantur, Narcissi amore

captam,

Vincen. libr. de imagionis. captam, cum illi re amata potiri non daretur, ob verecũdiam, in antra obscura se misisse, ibiq; se fatis mærore datam confecisse: ita vt tanquam saxum obticesceret, neq; aliquid sui reliquiarum dimisisse præterquam vocem, quam Lucretius testatur se alicubi sexties, aut etiã septies repetitam audiuisse Pausanias quoq; fidem facit apud Aælios porticum quendam fuisse, vbi septies, & eo amplius vox replicata audiretur, ac ideo Dea aëris & linguæ ferebatur, semper tamen ob mærorem hominũ fugiebat conspectum; cernens etiam Dido, quam impro bis fascibus arderet, ac videns Eream ad mare de volutum per vrbem hinc inde furiosa vagatur, vt poëta haud *Lib. 4. AEnei.* ab simili furore correptus belle cecinit.

Heu vatum ignaræ mentes quid vota furentem,
Quid delubra iuvant.
Vritur infælix Dido totaq; vagatur
Vrbe furens
Illiacos, iterum demens audire labores
Exposcit.
Ardet amens Dido traxitq; per ossa furorem
Huc illhuc volvens oculos, totumq; pererrat
Luminibus tacitis.

In amoris furore, vteri & cerebri mutuo conspirant vitia, vt voluit Ætius, illius ex calida, & fere habituali in temperie lascessiti; istius autem á maligna, & exausta euaporatione irruente, quæ dum caput ascendit mentẽ vel ad furorem percellit si bene in viris satiricis similem concitat priapismum, vt Arethæus & Moscio græcus voluerunt, & taliter sæuit inde furor, vt fœminæ in viros conuertantur, vt in Abderis Phaetusa vxor, & altera in Thaso Gorsipi, & in annalibus Romanis: Lucio Crasso, & Caio Longino Consulibus, Casini puerum, e virgine sub parentibus effectum, indessertamq; Aruspicum *Lib. 7. nat. hist. cap. 4.* iussu insulam delatum narrat Plinius; & alium Smirnæ puerum, sicut & in Africa Lucium Cosicium, fæmellã in

in virum die nuptiarum versam se vidisse affirmat. Phenices etiam amatores cum se reamata priuatos cernerent se ipsos pribabant cibo, vt retulit Galenus, quem admodum amantes palmas affici nonnulli perhibent: Philostratus in iconibus auctor est, palmam fœminam, atq; marem ita se amare, vt nisi prope serantur atq; se saltem prospiciant, emaciētur excicenturq; idem Theophrastus idem Plinius, idem narrat Basilius. Hinc etiam amoris furor flammeus igneus, & inde currus, vt á Moschio poëta Græco, quem eleganter Politianus transtulit describitur.

6. de locis, 5.

3. de auris plan. c. 20. li. 13. c. 4.

Hom. 5. in exhameron.

Ira inflammantur tum mens illi effera, fallax
Frandator, mendax, ludit crudele puellus;
Quem Petrarcha in amoris triumpho imitatur,
Igneus ille currus, qui nudus, & infans
Apparet: plena telli fert ille pharetram
Ex humoris arcumq; manu idem in prælia gestat.

Quod amantium cupiditatis est argumentum, quæ spe obtinendi semper accenditur, sed elegantissime amoris, & omnium; qui præ illo furibundi in vrbe extiterunt, furores descripsit Ausonius, vbi incipit.

Aëris in campis memorat quos Musar Maronis
Mirteus amentes, vbi lucus opacat amantes.

Huic etiam furori alludit quoddam veneris simulachrum, quo venerem barbatam effinxerunt, Ciprij vt Alezander Neapolitanus refert. Veneris simulachrum dixit Suidas aliquando effingi solitum, cum pectine, & barba (sicut Vincentius in vltima imagine descripsit, quod Romanis aliquando mulieribus pestilens irrepsit furor, quo morbo capilli deciderent omnes, cum pectinum non erat vssus quare mulieres tam in venusto morbo lassesitæ veneri vota facientes pillos Deæ miseratione recuperarunt, ac propterea hac peste liberatæ Veneris simulachrum cum barba, & pectine posuerunt.

STATIO VII.

Funesti humoris effectus indicibiles, furoris triũphus indicat, & furorem phisionomia.

Com. in libr. 1. Coacar, sect. 2. tex. 9.

ALIVD etiam furoris genus est, dixit Olerius, ex puro sanguine, vbi incaluit, aut nescio quid inefabilis vitij seu labem dicas, contraxerit, quod accidit quibusdam virginibus mensibus diu supressis: per siccitatis gradus, quos calor induxit, gradus etiam delirij à Galeno describitur, quem sequitur Iacotius. Ob hanc igitur causam, inquit, nonnumquam phrenitis mitior est: *cum apallidabile ortum traxerit interdum vehementior cum flavabilis eam peperit*; atq; insuper alia nonnumquam ferina occurrit dementia, & melancholica flauabile præasata. Sed ad vtramq; siccitatem extenditur seu frigori copuletur, seu calori, vt adnotat Galenus, nam; & in animantibus, inquit quæ temperatura calidiora sictioraq; sunt in ijs plus generari videtur atræ bilis; vnde furor indomitus, qualem in Achile introducit Homerus: Thamiris in sano furore citharam lapidibus allisit: nec sana mente Pindarus dulcissimam modulatu fistulam littauit igni: Xerges naufragij dolore in fausta rabie mare verberibus multauit, vt narrat Plutarchus. Leonis hieroglificum hoc mite comprobat catulos suos decerpentis, vt veteres depinxerunt Ægyptij, & in hori exemplaribus inuenitur; immensum itaq; furorem dixit Pierius, quo quis impensius exardescat, significare si collibuisset, leonem effingebant catulos suos decerpentem imo & exossantem; quo quidem furore correptum olim Herculem auctores traddunt, eoq; insaniæ provectum, vt non hospitis tantum filios enecarit verum, & in suos ipsius filios, vsq; adeo seuiræ solitum, vt eos interfecerit. Diuinæ literæ in serpente furorem implacabilem ponunt:

Libel. de tempera tio. iræ.

Lib. 1. de sacris mister. AEgip. tit. furor indomitus.

ponunt: incomportabilis est in angue furor; qui simulac *Psalm.*
se læssum sentit, ita vesane furit, vt non absistat donec *58.*
venenum intulerit, aut præ rabie exanimetur, vt nota-
uit Euthimius; nec absimilem furorem, per Cocodrilum *Pierius,*
semetipsum verberantem adnotarunt Ægyptij: propte- *libr. 29.*
rea quod is irrita prædæ spe frustratus in semetipsum *de sacris*
furit indignabundus; quare olim Alcitanigens Hispana *AEgyp.*
simulachrum Martis, vt Macrobius refert, radijs orna- *literis.*
tum solis instar, maxima religione colebant: si nos non *Lib. 1.*
falli apocrifa traditio: feruorem enim quo animus ex- *Satur-*
candescit notando, excitaturq; alias ad iram, alias ad vir *nal.*
tutes, interdum ad furorem, per quem bella nascuntur, *Vincen.*
quorum Deus nominatur. Homerus etiam eius currum *libr. de*
à duobus furore tumentibus equis trahi decantauit: *imagin.*
quorum vnus timor, alius terror, appellatur, quibus etiã *Deorũ,*
impetum, violentiam, & furorem adiungit: quem Sta- *fol. 263.*
tius postea imitatur cum Martem introducit ad desidia *Lib. 7.*
inter duos fratres Etheoclem, & Polynicem, ferenda pro *Thebai.*
ficiscentem, & postquam arma descripsit igne furijs, &
sanguine fucata, eum circunstare dicit furorem, & iram:
equorum frena terrorem moderari, famam omnes præ-
cedere, veri ac falsi nunciam: quod etiam Virgilius imi- *Lib. 4.*
tatur, ac ideo illum iram, & furorem comitari, quos ve- *AEnei.*
teres vultu terribili, ac sanguine consperso effingebant,
vt super arma furor fremeret reuinctus post terga cate-
nis, vt Virgilius cecinit, sed Statius Martis domum poë- *Lib. 1.*
tico furore descripsit. *AEnei.*

Innumeris strepit aulaminis tristissima virtus
Stat medio: lætusq; furor, vultuq; cruento
Mors armata sedet, bellorum solus in aris
Sanguis, & incensis, qui raptus ab vrbibus ignis
Terrarum exubiæ, circum & fastigia templi
Captæ insignabant gentes.

Bachi etiam effigiem furorem adumbrare veteres vo-
luerunt, quoniam, vt dixit Aristoteles varias in homine

soleat passiones concitare, & immodice haustum furorem; ac ideo Bacho Panteras, & Tygres antiquitas sacra fecit; ac Bachi currum finxit deferre: quia percita & furibunda dixit Philostratus, in cuius veritatis exemplum Bachi currum eleganti poemate sic describit Statius.

Efrenæ dextrâ læuaq; sequuntur
Lynces, & vda mero lambunt retinacula Tygres:
Post exultantes spolia armentalia portant,
Seminecesq; lupos, scissasq; Mimalones vrsas,
Nec comitatus iners, sunt illhic ira, furorq;
Et metus, & virtus, & nunquam sobrius ardor,
Succiduiq; gradus castraq; similima Regni.

3. *Metamor.* Et Ouidius.

Pampineis agitat velatam frondibus hastam:
Quem circa Tygres, simulachraq; innania lincum
Pictarumq; iacent fera corpora Panterarum;
Exilire viri sive hoc insania fecit,
siue timor.

Inuidia inter monstra, quæ Bachi currum insequuntur Silius Italicus, commemorat, & illam sic breuiter describit.

Hinc angens vtraq; manu sua guttura liuor.

1. *Epistolarum ad Colium.* Et Oratius.

Inuidia siculi non invenere Tyrani
Maius tormentum.

Hoc idem, vel symbolice colligitur in calidioribus simul, & siccioribus anni temporibus, locis cœli constitutionibus, studijs, lacitudines curas, & vigilias exigentibus: edulijs quoq; crassis siccissimisq; insaniētibus verô à varicibus aliud insaniæ genus est, quod frigidior peperit melancholia, non ille, qui fit ex bile furor. Galenus etiam ad illam Heracliti sententiam, prudentiam sapiētissimam, facit, inquit, moderata siccitas, in moderata dementiam.

6. *Aphoris. 21.*

Libr. quod animi mores, c. 5.

Hoc tamen interpellat ex remæ senectutis obiectio,

cui

cui vel Palam Galenus ipse satisfacit, medius, enim fi-
dius pauci extremam vsq; senectam attingentes deci- *Cit.loco.*
piunt cum extremam attingant siccitatem, responde-
bimus,inquit, Galenus, non furore sed alio decipientiæ
genere laborare ob frigiditatem, nam haud dubio ipsa
omnibus animi functionibus officit[animæ vero opera
perturbationesq; corporis temperamentis consentire
apertissimè declarant] cum ad propinquam ignoratio-
nem deueniant, immoderata enim frigiditas senes re-
puerascit,si vero moderata neutro modo delirãt:ex hoc
alia fortasse difficilior suscitatur obiectio frigiditatem
scilicet ad actionum deprauationem non conducere, cũ
semper facultates, & earum operationes imminuat; va-
riis exemplis huic obiectioni vel Galenus ipse satisfacit
nihil enim vetat à frigore, & debilitate etiam actiones *7.Apho.*
deprauari, nec solum imminui. Hoc enim monstrat 56.
cordiaca,quam Galenus implaciditatem vocat qua loco 4. *Acut.*
stare nequit æger ex labore ventriculi:eclipsim,oris ven 46.
triculi vocat Aurelianus ex Sorano; Celsus imbecillita- 1. *De*
tem,& omnes in impotentiam conspirant: & licet huius *hum.*17
respectu actio diminuta sit,illius tamen est planè depra- 2.*Acut.*
uata,nam loco starenequeunt: reddidit rationem Gale- *pass. cap.*
nus cordiacos, & anxios dixit propter imbecillitatem 30. 33.
omnem noxam moleste ferre,& Græca vox,alismus ve- *lib.* 3. *c.*
nit á verbo alisu.quod est multarum rerum satagere stu- 19.
diaq; sua ad res nouas conuertere eorumq; fastidio,quæ 1. *de mo*
prius placuerant:hinc nomen alismi translatũ ad ægros, *tu mus-*
qui ad punctum temporis quæsitos fastidiunt, ad nouos *cul. vlti*
iacendi habitus inclinantes, ex causis vna est stomachi *mo inf.*
porritatio, altera virtutis oppressio, quorum silogistica 2. *Coac.*
signa Duretus exarauit,hoc etiam in palpitatione expe- *cap.* 24.
rimur,quæ etiam deprauatus motus est,& à debili virtu *text.*13.
te fieri Galenus docuit,& à profluvio sanguinis decipiẽ- 1. *de lo-*
tia Præceptor, in cuius commentario Galenus, vtilis *cis* 2. 7.
aphorismus, ad credendum, inquit, quod aliquando fiat *Apho.*9.

 deci-

decipientia ex deffectu, hanc Mercurialis mire illustrat
In Com. huius aphorism. sententiam ad sanguinis profluvium, inquit, sequitur spiritus resolutio, & ad hanc facultatis ratiocinatricis debilitas, cuius actiones non deprauentur à calido sed aut à priuatione aut á frigore: actiones enim animæ dixit Galenus,
8. de vsu part. fiunt ab optima cerebri temperie, & à qualibet, quæ deuiet corrumpantur, in calida tamen vehemens est ab erratio, quia maiorem recessum impressionem, & actionem arguit à mitiori calore vel frigore minor, quæ proprie decipientia, & vt Celsus transtulit, dementia dicitur, quæ est diminutio operationum, quæq́; á Galeno dicitur fieri ex imbecillitate, quoniam vigor, & copia spirituum, quibus fiunt animi opera desunt in senibus, & sanguinis profluvio, ac proinde redditur animus debilis in cogitando & iudicando; in hepatica dyscenteria etiam depravari alteratricem à frigore Galenus dixit.

8. secun. loco, c. 6. Redeat ad punctum series vel ex ante acta doctrina patet obscurioris illius sententiæ interpretatio, quorum autem sanguis, inquit Galenus:
Libro quod animi mores, c. 7. *Per multis Crassisq́; fibris referitus est, hæc terrestrioris naturæ sunt, iracundoq́; ingenio, & extra se ob furorem rapiuntur.* Hoc est anima ob instrumentorum siccissimam temperiem ab atro humore comparatam extra se rapitur in alienationem, cum cerebrum, aut totum corpus talem adepta sint temperiem, vt ipse
3. de locis, 7. alio dixit. *Excandescentia namq́;* procedit Galenus calorem suscitat: *solida vero calescentia plusquam humida calefaciunt, fibræ autem solidæ terrestresq́; sunt quare veluti fomites in sangui-*
Com. 1. ad Coac. libro 3. sect. 2. tex. 13. *ne fiunt, & feruorem in humoribus concitant, ideoq́; Tauri, & apri furentes iracundiq́; sunt, horum enim sanguis fibriosissimus est.* Pulsus in hipocrondris aut perturbationem, aut deliriū notat, dixit Præceptor, & in epidemijs vena, quæ in cubitu pulsat furibundum ostendit. Sed addit Præceptor,
Lib. 2. epi. sect. 2. si oculi crebrius moueantur; potentiæ deprauatio, morsus acris humor, & mentis turbatio omnia calorem sic-

citate efrenem indicant dicit Iacocius: morſus autem humorem, ſubſtantia tenuem, aerem & calidum: vnde ſputi ſuppreſsio mouet inſaniam, non à ſolis vaporibus, dicit Iacocius, niſi ex bilioſi humoris fiat in caput tranſlatio per metaſtaſim. Et hæc alteram ellucidat ſententiã facies rubra vehemens inſania, plenum enim caput calidis vapore, & materia oſtendit, dicit Olerius, quæ vel vitellinæ bilis ſunt admodum rufæ, vel ſanguinis in bilis confinio, á quibus vehemens illa inſania metuenda. Ac ideo lupum Marti ſacrum veteres, meo videri dixerunt: quia calidiſsima, & ſictiori temperie ſæpe furit. Vnde Lycantropia, hoc eſt, Lupinus furor ab hac dictione Lycos Græcè hoc eſt lupus, canis præterea fuit, & Marti ſacer, quia, vt Pauſanias ſcribit natura eſt omnium domeſticorum animalium ferociſsimus. *6. Epidemiæ ſect. 1. text. 3. 2. epi. poſt medium. Tex. 29 & 51. Com. 1. ad lib. 6. coacarũ, ſect. 2. tex. 12. Lib. 3. coacarũ,*

Hoc etiam regionis ſitus confirmat, qui ſi ſiccus, & ſcalidus eſt tales producit homines, vt inter ſymbolica continentur producens & producta natura. *Vbi ſterilis regio eſt(* dicit Galenus *)ſitu altiori munita hyeme niuibus pulſa æſtate ſolis radijs exuſta homines ibi duros, graciles, validos, hirſutoſq; conſpicies, & ad agendum celeritas & vigilantia in hac natura eſt, ſuperbi prætera mores atq; iracundia, & propriæ ſententiæ pertinax defenſio; iſtos etiam eferaciores, quam humaniores, acutiores, & perſpicaces, necnon ad res bellicas præſtantiores inuenies* *ſect. 13. tex. c45 Vinen. de imag. fol. 280. Libro quod animi mor. cap. 8.* *effæminat animos nimia amænitas* [dixit Seneca] *quamlibet vitam iumẽta patiuntur quorum durata in aſpero vngula eſt fortior miles ex confragoſſo venit: nullum laborem recuſant manus, quæ ab aratro ad arma transferuntur in moli paſcuo ſaginata cito conteruntur: in primo puluere defficit vnctus & nitidus.* *Epiſ. 83* Ac ideo Cyrus Perſis in bello educatis commutare regionem aſperam, quam habitabant pro amæna, & fertili, prohibuit dicens plantarum ſemina, & hominum mores ſolum æmulari, vt refert Plutarcus in apotegmatis, & ideo *Fol. 173* Xerges Babilonijs à fide defficientibus ſibi imperauit, vt poſt reductionem pſalerent, canerent, & Lænocinia,

& cau-

& cauponas exercerent, & in luxu viuerent; vnde ortã paremia equitandi peritus ne cantet, vel hanc propter rationem Plato pueris ante vigesimum secundum annum, vt à vino cauerent lege mandauit, causamq; annectit in hunc sensum, quod videlicet ignem super ignem in corpus animamq; ante quam labores capessere incipiant, inducere non conueniat, atq; ita iuvenilis habitus in furorem rapiatur: postea vero ad trigesimum annum mediocre concedit: à vinolentia tamen penitus abstinere iubet: at quadraginta iam annos natos in cõuiuis epulantes, vt Deos invocent, & Bachum præcipue consulit, vt seniorum sacris Lusibusq; intersit. *Vinum enim*, dicit, *animæ tanquam tyranus quidam imperat*, *nam si semel in corpus intrauerit* (dixit Galenus) *gubernatorem impedit quominus, vt decet nauis gubernacula dirigat: milites ne modeste in acie se gerant.* Et ideo Lacedemonij cum ad conflictum iuvẽdum erat, milites musica consonantia demulcebant. Conturbat iudices cum iustos esse oporteat, ab errare, & omnes Principes vitiosè dominari, nihilq; sani imperare cogit, multum enim praui succi animi actionibus officiunt, boni verè eas illæsas, tuentur. Bachi senioris effigie hoc voluit antiquitas adumbrare, ideo senis, ac interdum iuuenis effigiem, antiquitas dicauit, dixit Diodorus, quia prior eius effigies, vinum supra mensuram haustum indicabat, homines terribiles, feroces, & iracundos reddere: Posterior vero mediocri vino delibato homines hilares, & iocundos efficere. Cornua in fronte in quadam eius imagine antiquitas imposuit, vt refert Diodorus, Persius, Catulus, & Musonius, ac vltimo Marcianus Capela, quia per illa solis radios voluerunt intelligi. Alij tamen audaciam, & furorem, vt voluit, Vincentius, quem largo vini potu homines contraxere, vt Festus adnotauit, Philostratus, & Porphirius, ac hedera ideo in sertis eius effigiem adornari, quia vt scribit Plutarcus herba ista talem virtutem possidet, vt mentem de sua sede deijciat

In Thimeo, & Dial. 2. de leg.

Li. quod ani. mores ex Pla. sen.

Plutarc. de temp. iræ.

Libro de imag. Deorum Bachi. Imag. fol. 280.

deijciat & furore quodam compleat, vt absq; vini potione homines reddat ebrios, ac mente devolutos oculta quadam virtute, quod vel inde coijcitur, quod libidinem furioso concitet appetitu, & propterea qui Bachanalia exercebant, sertis ex hedera ornabantur; vt etiam Plutarcus refert, inde nata paremia sine Bacho, & Cerere friget Venus.

Ad hoc etiam astra conducunt, nam facundi nascuntur sub Mercurio, sub sole sapientes, furiosi sub Marte, & sub Saturno tristes, sub æstate causones, & phrenetides, sub Torrida Zona adusti homines, licet illam inhabitabilem dicat Aristoteles super assato, & adusto sanguine, ac bilioso succo furores & maniæ seu in capite, seu in toto corpore generetur, vt expressit Galenus, macri hirsuti, & nigri citius incidunt in furorem, ad hoc postea symbolicam induxunt naturam flaui laboribus vigilijs, & solicitudine, educati: victus, et omnia, quæ ad siccitatem conspirant, primo natura reddunt homines sapientes, si metam non excedant, hac vero supergressa ad furorem disponunt, aut marasmũ; vt citato loco Galenus adnotauit: *Et ideo prudentiæ nocère*, dixit, *vina calida, & ipsam acuere theriacam*, in moderata illa, hæc vero moderata siccitate, seu in cerebro assidua caliditate, sanguis aut vtraq; bilis aduratur, seu præcordijs reddatur præassata; innumera eos vexant insomnia interdum importunæ vigiliæ monstrossæ, et in explicabiles cogitationes, vt plerią; ex melancholicis omnia liquida, vt venenum aufugiant, vt hydrophobi, quod etiam adnotauit Galenus, et alibi atra bile sapientes abundare.

3. de loc. 7.

1. prognostic. com. 1. tex. 1.

3. de locis, cit. li. de med. ad medijs, de theriaca ad Phys. 16.

Cit. de mel. de natural. facul. 9.

Hæc et plura sapiens phisonomia architectatur, nam animi mores corporis temperaturam sequuntur, quinimo, et instrumentariarum partium figuratio, animi moribus conueniens secundum ipsum Aristotelem efficitur: sed ea tandem, quæ ab Aristotele primo de animalium historia scripta sunt, audiamus, faciei autem sub

cinci-

cinci pitē pars, frons est, quibus vero hæc magna segniores, quibus parua mobiles, quibus lata facile mente alienantur, quibus rotunda in iram propensi. Haud Paulo infra procedit, supercilia sub fronte sunt, quæ si in rectū protenduntur, lenes mores significant: si iuxta nasum incuruantur, austeros, et acerbos indicant: sed si secundum tempora declinant, derisorem, dissimulatoremq; significant, si vero in totum demissa inuidiam subesse notant communis præterea superioris, inferioriq; palpebræ, locus, anguli sunt, duo iuxta nares, duo iuxta tempora, quibus ob longiores adsunt, maleficos mores notant, quibus breues, melioris animi signa sunt, quorum autem iuxta nares anguli pectunculos veluti carneos habent scelesti animi est inditium, supercilia detracta inuidiam notant, oculi candidum omnibus simile est, nigrum vero euariat, secundum quod mores possidet, quibus cæsium et fulvuum improbi, quibus caprinum boni, deinde oculi aliqui parvi, mediocres et magni; parvi audaces mediocres optimi, quibus extant ex serti, et conniuent nimis imprudentes. Alijs testantur inconstantiam (licet locus diminutus in antiqua versione, nunc restitutus sit] reconditi acutissime cernunt, mediocrem situm obtinentes optimum nimum præ se ferunt, aures exiguæ vitiosum animum notant: morum optimorum sunt mediocres: magnæ vero, et immodicæ, arrectæ stultitiæ, et garrulitatis indices. Hæc omnia in primo de animalium historia scripsis Aristoteles.

STA-

STATIO VIII.

Per phrenitidem moritur, quem necat sapientia.

V*ITVPERARE rem insanabilem, & errore longe pro uectam nullo modo iucundum, interdum vero necessariũ est*, dixit Plato, hæc praua ab orbe condito hominibus consuetudo emanauit, vt magna ab hominibus procedere prorsus iudicent impossibile, quod cum homines primitiui agnoscerent, illa summa vanitate, à Dijs accepta tradidere, vt fere à mundi principio, hoc exemplis suffultum inveniamus. Regem Minonem leges ab Ioue potẽtem, et hominibus sub Hamone traddentem, Plato introducit: et Tullius Scipionem ab Ioue Magistro ad remp. accecisse testatur: Numa Pompilius legibus ab Ægeria datis, ciuitatem guvernauit. Moses legem á Deo accepit, vt ipsi crederetur. Aristoxenes Indorum mysteria absq; diuina regulá, quidquam vel priuatim vel publice, recte vel fideliter, ynquam administrari posse non iudicat. Ninus Caldeæ Rex à primo Idolorum patre Bello, legem accepisse perhibetur. Vlisem à Centauro Semideo, quibus edocti Ægyptij solis Phylosophis, hisq; sacris, non solum ciuilis iuris, sed voluntatis sceptrum tribuebant, nihilq; absq; diuina quadam inspiratione intelligi posse asserebant: testis est Iamblicus, ac ideo omnes apud illos phylosophorum libri Mercurij Dei nomine sunt adscripti, vt antea dicebamus; ac Thimæus phylosophiam diuinum domum asseruit, vt crederetur Phylosophiæ. Et ideo Xenophon Cambycẽ introducit, Cyrum prudentiam edocentem, & Philippum, vt Macedonem Alexandrum instrueret, quos filij diuinis coluerunt honoribus, & ideo Agasicles Lacedemonum Rex ab Exellentissimo Philippo noluit erudiri, vt ab Ioue doctrinam accepisse videretur, & hanc propter

Dial. 2. de leg.

Pla. Dial. 7. de rep.

l. de iust.

Dial. 10 de rep. sequent.

ter rationem Vlisis animam cum præclare gesta contemni, & parui pendi, videret fertur vltimam sortem elegisse, ac præteritorum laborum memoria, priuati hominis non curiosi vitam induisse eamq; vix tandem alicubi iacentem, & neglectam, ab alijs reperisse, dicentem; non aliam se vitam electuram ob laborum despectum, etiam si sortem primam nacta esset.

Est ergo per sapientiam mori, mori per phrenitidem, maniam, aut furorem; *phrenitidem enim ideo* (dixit Galenus) *quia talis est affectio, in qua phrenas, idest mentem Læsam esse videamus*; in qua perijt præcipue cogitatricis actio, vt notauit Iacocius, licet: per phrenas septum Plato intelligat: ideo fortasse quia septi inflammatio mox, phrenas adducit in consensum, quam affectionem, etiam Dianoiam vocant peritiores Græci, & Galenus in exesi vocum Hippocratis, intellectum seu intelligentiam vox illa sonat, qua vero animæ parte fiat ex ipsa læssa actione edisces; actio est in cerebro, & facultatis, qua residet discursus, cogitatio, aut memoria, & ideo agnoia & lete phrenitis, dicitur, vt notauit Iacocius; hoc est non agnoscere familiares, & obliuisci, vt Apolonio in Abderis, est enim agnouia priuatio vel interceptio, vis animæ communis, quæ per reflexionem perpendit, atq; cognoscit speciem rei præsentis, & obiectæ: lete verò est obliuio illius, quæ retinet rerum imagines, & notiones vniuersales; ob idque illi non agnoscunt, nec distingunt præsentia. Hi præteritorum non meminerunt, & ideo peritiores Græci Leteum obliuiores fluvium vocitarunt, vtpote illius, cuius aquæ potantibus obliuionem inducerent.

1. prorriticor. Com. 1. tex. 4. Com. 1. ad lib. 3. Coacar. sect. 2. tex. 31.

Lib. 1. Coacar. Com. 1. text. 6. & 3. epide. sect. 3. AEgrot. 13

Mori ergo per sapientiam, quod sit per phrenitidem mori, licet illa, quæ antea recitauimus clarè cōprobent, clarissime tamen ipse, qui enigma proponit vel ad lucernam Momi confirmat: nullus enim commētator clarius, auctoris mentem, quam ipse auctor assequitur. Plinius enim cum inter varias naturæ calamitates, varia morborum

Plin. lib. 7. c. 51.

borum recenset, & exempla, atq; est etiam morbus aliquis, dixit per sapientiam mori, & subsequenti capite suamet ipsa interpretatur verba: iam signa lætalia (incipit caput, quod immediate sequitur) in furoris morbo risum, sapientiæ vero ægritudine fimbriarum cura, & stragulæ vestis plicaturas, à somno mouentium neglectum, præfandi humoris à corpore effluuium, in oculorum quidem, & narium aspectu indubitata maxime, atq; etiam supino assidue decubitu: venarum in æquali, & formicanti percussu: quæq; alia Hipocrati Principi medicinæ obseruata sunt innumerabilia enim sunt mortis signa salutis, securitasq; nulla.

Quam varia sint morborum genera, quam noua quotidie, quam ignota, quam indecibilis pene multitudo, quæ humanam misere lacessit naturam, dicat Pherecydes Sirius, qui copia serpentum è corpore eius erumpente subito expirauit (Mæcenati perpetua febris adstitit, quem Augusti fælicitas fœlicem fecit eidem trienio supremo nullo horæ momento contigit somnus. Antipater Sidonius Poeta omnibus annis, vno die tantum natali corripiebatur febre, eaq; consumptus est satis longa senecta. Publius Cornelius dormiens oculorum visum ammisit, summa vitæ fœlicitas momento cecidit subito Chilo expirauit gaudio. Sophocles & Dionitius Ciciliæ Tyranus vterq; accepto tragicæ victoriæ nuntio, mater pugna illi canensi filio in columi viso contra falsum nuntium: pudore cecidit Diodorus sapientiæ dialecticæ professor. Absq; vlla causa duo Cæsares prætor, & prætura perfunctus, dictatoris Cesaris pater, hic Piscis, ille Romæ, Quintus Emilius excusso police limine cubiculi. Aufidius ofenso pede, in comitio legatus Rodiorum post legationẽ expirauit. Durius Vala medicus ex mulsipotione, vt Aponius Saufecius ex ouo sorbili. Homerus non salutæ quæstionis dolore, vt retulit Plutarcus, licet aliter Herodotus Philemonem in morte

Plin. lib. 7. c. 50.

Cap. 53. sequẽti.

Val. Ma.

In Homeri vita.

excepit risus, sicut et Anacreonti quamvis statum humanæ vitæ supergresso, quem vuæ passæ succo tenues, et exiles virium reliquias fouentem vnius grani pertinacior in aridis faucibus humor absumpsit; antiquam exercuit ætatem mentagra vel Tyberij exemplo, nostram scorbutus, et plica, vt late refert Saxonia et Languius. Quæ fœlicitas has supergreditur miserias, et maxime si nostram ætatem videas nulla perpetua, nec solida dixit Plinius, si varias rerum cadentias consideras videbis, quod alius de alio iudicat dies, et supremus de omnibus, et ideo nullis credendumq; bona malis paria non sint, nec lætitia vllo minimo mærore pensanda, heu vana diligentia numerus dierum comparatur, vbi queritur pondus extema omnia fœlicitatem comparant, non faciunt, quinimo nec in tema quod nemo mortalium omnibus horis sapit. Psylla fœlicis nomen querit sed ciuili sanguine, et patrię oppugnatione adoptatus ascendit, ô praua interpretatio, dicit Plinius suo, et futuro tempore infelix cum Psyllam nemo nollo derit, cum ab inuidia gloriam victam proscribat. Lucium Metelum bis Consulem clarissimo triumpho ciuitas exornauit fœlicitatis exemplo, hanc intercepit orba luminibus senectus memorabili causa sed euentu misero.

Proponit ego Plinius in sapientię ęgritudine signa læthalia in furoris morbo risum: *desipientiæ, quæ cum risu fiunt securiores*, dixit Pręceptor, hoc est non ęquè cito lethales ac cum studio nulla siquidem desipientia secura est, dixit Galenus: Minus tamen periculosæ quę cum risu fiunt periculosissime temerarię medię cum studio, vt in Sileno, *Desipientiæ verò ægritudine fimbriarum cura contremiscere, & stulte palpare freneticum*, dixit Pręceptor in Coacis sed in proriticis, *tales desipientiæ*, valde freneticę, vt notat Mercuriales, & in epidemijs, *nullus phreneticorum vehementer insaniuit, sed capite grauati peribant, hoc igitur arguit*, dixit Galenus, virtutem languere atq; threcticam quandam esse

Simonides, epig 3. Lucia. in Macrobijs. Plin. lib. 7. c. 6. et lib. 7. ca. 40. 6. Aphoris. 53. In Com. 3. epid. sect. 3. ægrot. 2. com. 2. ad lib. 3. coa. tex. 25. 1. cō ac. n. 1. prorriti. com. 1. tex. 33. 1. coac. li. 3. tex. 251. pro nost. 23. 3. epide. sect. 3. 45. com. 2. ad lib. 3. Coac. tex. 1.

esse affectionem phrenitidis, quæ prorsus mortalis est. Nam á priuatione ad habitum non datur regressus, vt placuit Dureto. Vnde desipientiæ palpantes, aut, vt vertunt peritiores Græci pasmodes, quia motus in conuulsionem transit, vt notat Olerius; palpantes hoc est telephodes quia absurde manum dimouent, tãquam aliquid venentur, vt Dimareo in Coo. Et ideo melius esse dixit Præceptor delirium tremori supervenire quam tremorem delirio, nam hoc vltimum extremam necrosim arguit: Hæc omnia aliam Præceptoris sententiam interpretantur, qui cum immanitate fanitici contremiscunt proximi sunt morti á delirio transeunt ad maniam dixit Duretus ob causæ inveterationem, vt de alcis vxor, & 3. *epide.*
hinc alia elicitur, *Deliria paulisper ferocia scias moxerunt in* *sect.* 3.
mania: à bilis transitu ad atram, vt in Erasino hoc etiam *ægrot.* 8.
Dureto placuit, vnde, *Deliria cum fixa virium exolutione fu-* 1. *coac.*
nesta, qui cum silentio delirant aphoni mortiferum, dixit Præcep *tex.* 90.
tor, à leui manuum motione elicimus delirium in omni- & 195.
moda vocis priuatione, dixit Duretus. *Hinc aphonia, cum* 1 *pror-*
exolutione mortifera; in qua summa sunt omnia mentis alie *ritic.* 8.
natæ impotentiæ, & indelebilis fucationis, vnde sequi- 1. *prog-*
tur pro clamore silentium, pro iactatione quies, pro ar- *nosticor.*
tuum vibratione leuis tremor, & stulta palpatio pro vi- *sect.* 3.
gilia coma, & cathaphora, vetermossa: morosa Dealcis *text.* 4.
vxor sub hac hæresi mentis laborauit, & Eurianiatis fi- 10. *Me-*
lia: quare insania cum silentio aut veternossa, aut melan *tha.* 5.
cholica, cum aphonia, ab instrumentis conuulsis; vnde 1. *Coac.*
exthasis delira fit: cum cerebrum alteratione mutatum, *tex.* 71.
& mens à se est eggressa, & internijs imaginibus rapitur 89.
quas putat esse foris: terror, vel inde quod spiritus ad in- 99.
tima cordis se recipiunt; vnde triplex silentium, vnum 102.
à deprauata mente cum pertinaci animo morem gerit; secundum cum in veter nossum affectum transit. 3. cum aphonia, animali facultate oppressa vel morienti: nam ideo Præceptor tremulæ, obscuræ, blandæ contrectabi-

les

1. pror- les desipientiæ, valde phreniticę: qui silenter interdum,
riti. 33. & inopinato moriuntur, sic sentit Iacocius, sic Olerius,
Com. 1. quod fortasse ansam dedit Iacocio, vt tres phrenitides
ad li. 2. species adumbraret, primam ab inchoata, aut palidæ aut
coa. tex. flauæ, bilis, alteratione: qua mēte moti festucas carpunt,
30. com. & nugantur secundam cum maiori periculo cum flaua
1. ad 3. in atram transit, & ferocire incipiunt acriori feriente
coacarū, morsu, tertiam pro exthasi constituit cum silentio & ca-
text. 1. taphora, cum pulsu pene languenti, qua vix voces audiuntur, quibus ergo cerebrum bilis acrioris siccitate laborat, ab exhausto, & inde labe factata substantia, quod facultas, in officio fatiscat est necesse. Vnde tremor alienati cerebri, & fortiter alterati symptoma, & potentiæ vltima alienatio quod haud longe abest à morte.

3. epid. cit. *A somno mouentium neglectum*, tertium mortis sapientię signum, de valde phreniticis dixit Præceptor, sed alia quadam cataphora segni grauiter peribant, manente phrenitide, dixit Galenus, mentissi quidem vtraq; noxa est, sed à vigilandi impotentia ad vltimum animali facultate languenti, vt in vxore Dromedæ, quæ delirio soporata moritur, & in Hermocrate, qui á somno delirant di-
3. epide. xit alibi grauissimum habent malum, etsi adsit ephidiosis
sect. 22. spumante vrina: nihil æque naturæ consociale dixit Du-
agro. 11 retus, quam illa quies quæ deno diuum gratissima serpit
c. coacar. ita nihil est æquè pestiferum, quā molesta; somnus enim
tex. 88. recreat, instaurat, reficit, & pepasmo mansuescit, inde à
In com. somno cessat phrenitis, sic etiam est mirabile quantum illa principijs trium facultatum labem inferat, quantum naturæ præsidia labefactet: de hoc celebres extant in Præceptore sententiæ, qui ergo à somno ferociunt modelli prauum: propagationem arguit causæ phreniticæ,
7. epide. in cerebro dixit Duretus si negligentes lethargicæ, vt
52. negligentes lethargicæ, vt Hypiæ sororis, aut Typhomanicæ, & velut in habitu, cum altas iam gesserit radices, vt in muliere quæ apud frigidam in Thaso ægrotabat,

quæ

quę comatosa iterum delirauit, ac postea breuiter obijt: hinc tremor delirio subsequitur, & delirium cum sopore, vt subsequenti sententia dixit Pręceptor, turbulente & feroces excitationes à somno delirium afferunt, dixit Hippocrates: pravo signo Iacocius: in sopore delirium dixit alibi convulsionem affert; lethargus coma, & typho mania dixit Iacocius á sanguine aut pituita in principio minus periculi indicat in fine si coma succedit phrenitidi mortale est. Vnde concludimus, quod phrenitici aut fiunt comatosi per inveterationem phrenitidis, aut per cerebri exolutionem lęthaliter, aut per soporiferę causę mixtionem grandi periculo vt Galenus advertit.

3. epide. sect. 3. AEgrot. 2. text. 89. Com. 1. ad lib. 3. coacarū text. 7. & 9. sequenti.

Quarto præfandi humoris à corpore effluvium, in causone (dixit Pręceptor) *si alvus profusse feratur mortale*, paret vtrobiq; distemperies, hoc habet phrenitis amplius, quod ad partis nobilissimę opressionem, vehemens sequatur resolutio, quotiescumq; enim, dicit Duretius ad partis billissimę oppressionem, & cretissimum accedit perennis morbificę causę generatio, & excursus symptomaticus, male est ęgro in desperationem salutis, vt in Sileno, & Apolonio, & maxime si accedat maligna vis: vnde si delirio grauissimo ratione partis essentię, & caco ētię accedat iecoris cocopragia, aut morticinium, vt in Pario mortiferum sanè est: si ergo sub hac debilitate fluxus ventris adveniat hoc erit ad perniciem: est enim, vt signum & causa malum, signum invalescentis morbi conspirantis ad exitum causa conflagrante ex ardore visceris, quę prius non extinguitur perenni bilis generatione, quam viuacitatem, & vicinum nectar extinxerit: hoc enim fere semper accidit ex hepatis atonia, vt in Apolonio, cum ipse proprium tędet officium, aut liquante calore corporis carnem, et adipem, quod fere respiciens Hippocrates belle dixit ventris valde rubens: *profluuies mala quidem omnibus, phreniticis vero peior*; ob eandem sane causam, *comati ventris profluuium malum, dixit Præceptor*; quoties enim

3. epide. sect. 3. const. 1. 1. Coac. tex. 131

3. epide. sect. 3. AEgrot. 11.

1. prorr. sect. 1. text. 2. Com. 2. ad li. 5. Coacarū, tex. 39.

tit. de ex enim dicit Iacocius ad graue malum principij visceris
crem. ad aliud accedit deterius, et simul, et seorsim malum est, hoc
coac. cap. enim hepar exolutum cerebrum illud ostendit, et Dure-
1. text. tus ad illam Preceptoris sententiam, quę in memoribus
52. fluunt vrinę pestiferę imò mortem in propinquo esse
denunciant dicit, sicut lethargicis, et phreniticis deiec-
tiones iniussę, et liquidę sunt magis terrificę ac despera-
tæ salutis, sic etiã profluvies alvi prę rubra periculosum
coma reddit funestum; nam vitio animalitatis accedit
effæta vis, ęconomię naturalis, quo autem plures princi-
patus in vitio sunt eo res ęgri peius eunt lethargici con-
1. coac. tremiscentes, dixit Hipocrates, si alvus profusse feratur
tex. 145 non euadunt: sub hac vltimo phrenitidis sententia om-
1. coac. nia fere signa lethaliã comprehendit, *qui cum exthasi exces-*
cap. 24. *sus inquieti oculos circumagentes, ac spiritum sublime ducentes,*
tex. 4. *mortiferi, quin etiam furiosi euadunt; quibus autem alvo turbata*
ex acerbatio est, ijs fere sub crisim nigra ducuntur, &c. Excessus
sunt phrenitici, dixit Duretus, & silentium illud non cul
pa linguæ accidit sed impotentia voluntatis, quæ perti-
3. epide. naci animo morem gerit vt in muliere Cyzici; exthaseos
sect. 3. furiosa, vt in Dealcis vxore, oculos circumagere erroris
ægrot. opinione accidit in mente visis mendacibus atræ bilis
14. illusa, quæ etiam stultè palpare cogit vel incusso motu,
Hist. 15. pene inviti aut sponte sua aut in decore, dementiæ sig-
sequenti. no, est enim quæcumq; actio insueta in dementiam, vt
6. epide. in Didone in Æneam furibunda, Poëta memorat.

& 6. coa *Huc illhuc volvens oculos totumq; pererrat*
car. c. 6. *Luminibus tacitis.*

tex. 13. Insaniæ enim signa primo lucent in oculis, vtpote, qui proxime adsunt à cerebro, quibus autem ex his alvo prorupta ab efera bile excessus melancholici, ægresio fit ad insaniam, & inde grauiori periculo deiectionibus nigris alvi feruntur, quod eo natura, & humor cursum inflectat: *sicut sputatores fanatici nigra vomunt*, & ideò sub crisim, idest sub finem vitæ, dixit Duretus cum in propin-

quo

quo mors est talia accidunt; nunquam enim feruntur 1. *Coac.*
alui nigris excrementis quin pessime ægroto sit, morbi *tex.* 107.
principio aut vstione progressa; essent potius expeten- 2. *coac.*
dæ varices aut hemorroides, nec est novum crisim inter *cap.* 20.
dum pro exitio vsurpari, testis est illa alia sententia præ- *tex.* 14.
ceptoris lingua quæ multum nigrescit 14. die crisim fo 4. *aphor.*
re ostendit vel exitium ægri denuntiat dicit Duretus. 22.

In oculorum, & narium aspectu: & quintum erit mortis 23.
signum in sapientiæ morbo: recte omnes oculos primos 24.
omnium interire, & senescere dixerunt veteres cor vlti- 2. *Coac.*
mum; oculi enim vt valent, inquit, Hippocrates ita, & *cap.* 7.
totum corpus, quin etiam, & animi affectus primo indi- *tex.* 1.
cant, cute nudatus est oculus, & ita mundus, & molis, vt 6. *epide.*
vitri instar contentum colorem latere non permittat, &
à Diaphanis spiritibus splendet, ob idq; omnium, qui in
corpore versantur humorum tum cerebri, tum faculta-
tum passiones primo experiuntur monstratq; primo:
deliquia & facultatum robur; & debilitas in oculis le-
guntur, mæstitia, & furor in oculis apparet, iram oculus
repræsentat, merito ergo dixit Plinius: *in oculorum, & na-* *Com.* 1.
rium aspectu furoris signa indubitata maxime; quibus exertio- *ad li.* 4.
culi, liuent apud Senon sunt dixit Præceptor in coacis, *coa. sect.*
& epidemijs oculi ferox splendor delirij signum Iaco- 2. *text.*
cius: à bilis incendio in cerebro lucent oculi certissimo 26.
delirij præsagio, oculi enim propter viciniam neruo-
rum, & membranarum vassorumq; communionem pri-
mi cerebri iniurias persentiscunt, propter splendorem
vero humorum vitia repræsentant conspicuè, ac inde vt
cerebri inflammati vitia in illis sese prodant feroces
oculi non sanæ mentis sunt, atonos, & immoti exthasis 2. *Coac.*
furiosæ, aut catalepsis horridæ, quibus addit Galenus, *c.* 6. *tex.*
certius ex ferocitate delirium præmonstratur, *in oculis* 4.
praua sunt, lumen refugere aut illachrimari aut distor. 7.
queri, *oculorum aciem huc illhuc vertere, alterum altero mino-* 11.
rem fieri, atonos, & exthaseos, aeque pravum nigrum diminui, & 12.

H *superiori* 13.

1. *Prog-* *superiori sub palpebra ocultari*: hæc omnia, dixit Duretus,
nost: 10. aut extrema necrosi per resolutionem comparata con-
11. 12. vulsione aut colliquatione in acutis certissime contin-
Com. 2. git, si aduentitiam vel naturalem oculi conditionem ex-
ad Coac. cipias: attamen si virtus imbecilior non mittatur, ad ocu
sect. 2. los, quod alia ostendunt signa hoc erit deploratum, illa-
tex. 39. chrimari enim aut tristi cogitatione fit nullo periculo
com. 1. aut in delirio, vt in Dealcis vxore cui modo lachrimæ,
libro 1. modorissus. Ob natiuam humiditatem illachrimant alij
sect. 2. extincta vi alterante, aut secernenti, alij quod planè fu-
tex. 35. nestum erit in retinendi angulis resoluta; incolumi ce-
& 36. rebro minus malum, neq; formidabiles lachrimæ, si in-
3.prorr. flammatione oculorum destilatione aut copia premente
44 *com.* fiant, vt ebrijs aut hemorrogiam sperantibus; hoc enim
1 *.ad lib.* modo Hippocrates in epidemijs prognosticis, & apho-
2. *coac.* rismis lachrimas per voluntarias, & in voluntarias dis-
tex. 38. tinguit in acutis, aut sponte naturæ, oculos etiam distor-
lib.2.cō. queri in vehementi conuulsione pravum, nec ita á mus-
1.39.4. culi resolutione, aut epilepsia, sub hac censura erit ni-
*apho.*49 grum ocultari, oculi foras ebibratio aut concretio, coli-
com. 2. quationem legerunt alij oculorum cauitas, nec dilatari
ad 3.coa. pupilam, variare colores, est enim rubor à sanguine, pa-
tex. 28. lor à bile ab emoriente calor, è luteus color, existit, à fri-
*& lib.*3. gore pallet facies, ijs omnibus consuetum, & naturale
com. 1. excipias; phreniticis colligant oculi obversis imaginibus
25.*com.* ac deluso obiecto, ac pleraq; videre credunt, vel obscure
2.*lib.*4. á quibus terrentur vel exiliunt prauo signo; si hoc non
tex. 20. distinguit hemorragia; vt Præceptor advertit, observa-
*& lib.*1. tumq; est in hepatis, & pulmonis morbo exitiali dex-
com. 1. trum aut sinistrum oculum emarcescere, vt advertit Ia-
sect. 2. cocius, liuor autem in oculorum alvo semper caloris ex-
tex. 29. tinctionem notat refrigirato sanguine cum spiritu aut
1.*de loc.* intercepto nisi quando fit transitus à nigro in album, in
1. *&* 2. cuius medio absq; vllo periculo liuor accidit; at vero in
3.*prorr.* febribus, cum facultas per se ipsam laborat, & varia ce-
sit. rebrum

cebrum ſymptomata invadunt aut phrenitidis prænun-
tia ſunt, aut confirmati iam in mortis ſignum quando
remiſſo iam certamine natura expugnata in morbi vin-
centis obſequio ſatiſcit, *oculorum atrophia aut vehemens fo-* *Lib. 1.*
ras ebitratio mala, dixit Præceptor: hæc enim ſpiritus, & *coa. ſect.*
caloris marceſcẽtis eſt inditium, & illa furioſi ſeu irato- 2. *text.*
rum exemplo dixit Iacocius, eſt enim ira, vt Democritus 37. &
ait furor breuis, quod etiam Plucarco placuit, cum tota 38.
vis ſanguinis, & ſpiritus rapitur in caput, inde feruor in *Lib. de*
cerebro quovi in oculos pelluntur ſpiritus ad quem im- *tempera*
pulſum oculorum ſequitur ebibratio, quibuſdam non *tion. iræ.*
ebibrant, ſed exthaſeos in cathocum exerti furorem
adornant melancholicum, quo enim it anima, & ſpiri-
tus feruntur, quod & monſtrat mæſtitia, vbi concident
oculi; quia ſimul cum anima ſpiritus ad ſua principia re-
vocantur econtra ac geſtiente lætitia; in phreniticis ve-
ro incitata vis animæ ſpectris quibuſdam foras mittitur
atque ita ſecum rapit ſpiritus in fortiorem cuibratio-
nem, vt quibuſdam prognoſtici codicibus clare legitur,
vbi additur ſcintillans euibratio, ſpiritus enim motu in-
caleſcit, tenuiorq; redditur, ac proprius ad igneam na-
turam, quiq; quo feruet magis eo mouet, & mouetur
celerius multus ergo, & motus, & in conum actus, atq;
in auguſtias pupilæ irruens vehementer illiditur, quo
ſcintillas emittit, hoc cauſam dedit Platoni, vt oculos
igneos appellaret, & æthereos dixerit.

Atq; in ſupino aſsidue decubitu. Hoc ſexto proponit Pli-
nius prophrenitidis mortalis ſigno, & vere, ſane, nam, *ſu-*
pinum iacere ſignum eſt reſolutionis, dixit Galenus, & ideo 2. *de mo*
Præceptor vtrumq; damnat, & ſupine iacentem, & hian *tu muſ.*
tem in ſomno; *ſupinum vero iacere, manibus, & cruribus exten* c. 4.
tis, minus bonum, dixit Hippocrates, ſed eum periculo Ga 1. *prog.*
lenus: magis vero ſi ad pedes dilabatur, exitioſſum au- 14.
tem, & hiantem dormire, quod fere eadem figura fit, & 15.
ideo ſubſequenti ſententia, *& crura ſupine cubantis admo-* 17.

 dum 18.

1.*prorr.* *dum reducta, distinctaq; esse*, suple exitiossum est; itaq; soluta
sect. 2. animæ potestate, dixit Olerius; graue corpus in inde or-
11. sum iacet, proiectis cruribus; & manibus ad pedes de
Com. ad volvitur vel extante mento, et gutture caput in poste-
li. 5 *coa.* riorem partem recidit; vel quasi annuens clauiculis in-
tex. 39. cumbit, hæc autem omnia grauitas corporis invehit, aut
exoluto spiritu aut desipata animæ potestate, quod cum
Com. 1. accidit desperatio vitæ est. quid enim aliud est vita quã
ad lib. 7. firma animæ, & corporis copulatio? Iacocius cum illam
coa. sect. sententiam exornaret: supinum iacere inquit plerisq;
2. *text.* commoditates habet & fatigatis ex labore debilibus, &
28. calculo vexatis: damnat cæteris decubitum quia inter
29. spirandum musculi toracis plus laborant; cerebri mor-
30. bis nocet. Vnde epileptiæ, & incubi frequens causa, &
istis minus bonum exhaustas vires atterit nisi aut con-
suetudine; aut mærore, aut accessionis vehementia, aut
in signi evaquatione, ita iacet vel minori periculo, si ve-
ro ex impotentia aliam non possit adipisci figuram gra-
ue malum, sed istis proiecta membra, et caput pronum
delabitur; facultatibus vitali, et animali deiecta, integris
reliquis, non ita metuendum, si vero à delirio indeco-
Lib. 1. rum, quare Galenus sic distinguit, vt supinum iacere
de hum. minus bonum, decliue, et ad pedes provolvi graue ma-
lum: mortiferum vero, et hiantem dormire: quia hic mo-
tus fit cessante omni musculi actione propter infirmita-
tem, et non per illectionem aut molitiem, aut consuetu-
dinem ægri, in hac enim actione membri motus ele-
mentaris ita invalescit; vt corpus totum plumbeum vi-
deatur, quod nec minus pernitiosum erit in obscuro de-
lirio, in quo videntur surgere, et corpus erigere, et nisi
cohibeantur mox excidere, ex quibus convaluisse nemi-
nem vidit Olerius, et hiantem dormire copulauit Celsus
quasi hiatu, et sopore moriantur tales: vtrumq; legit se-
paratum Galenus in prognostico, tamquam primum
sufficiat, nam hiare summam debilitatem animalis fa-
cultatis

cultatis demonstrat vel ingens cordis incendium, vel (quod minus malum) peculiarem musculorum resolutionem, vt advertit Iacocius.

Insuetis, dicit Galenus, indicat delirium, quod ex se grauissimus affectus est, et lethalis, causam vero subesse ostendit, dixit Duretus, curita sit, portantis scilicet infirmitatem, et facultatis et corporis exolutionē hoc enim vox Græca sonat si æger grauior admodum videatur, tum manibus atq; pedibus, id multo periculosius ipsum habet, vnde verbum illud indecorum nec minus terret medicos quam idiotas, quia talis collocatio mali est hominis vel invita vel iniussa, ob eamq; causam est indecora, tanquam decori negligens, quod est ipsius ægri coacti dementis aut impotentis, hanc alia elucidat sententia in prognostico, oculorum caligo, album vè rubens, aut liuens aut nigris obsitum venulis indecorem, vbi illud indecorum, pro læthali á Galeno indicatur à Dureto, et Iacocio ob insanabilem causam. Sed altera hanc claudit historiam sententia, qui dormiendo efflant, et artus aut proiectos aut retractos habent, conniuentq; oculis male habent: quo quis naturalius decumbit, dicit Duretus firmis naturæ præsidijs vtitur, ita si pronus iacet aut supinus opinionem facit grauioris morbi effætarumq; viriū aut delirij quod est per se vnumquodq; malum, quin etiam, et sola stomachi supinitas magnam indicat resolutionem aut impotentiam grauiori periculo.

Venarum inæquali ac formicanti percussu: hoc vltimo proponit Plinius pro sapientiæ mortalis signo; phreniticorum pulsus cum Galenus obseruat parvus, durus creber et celer est, inquit, interimq; subtremere tibi videtur, interim præcissus cum convultione, interdum arteriam sua sede desertam conspicies attolli etiam cum vibratione ebulientem pari modo de labi detractam potius, at vero in modica eius crebitas proximam denunciat sincopam: quod subtremere facultatis sit signum imbecilimæ,

Tex. 30. sequenti 1. prog. 18.

Lib. 3. coa. trac. 1. text. 10. 11. 12.

In com.

1. Coac. 52.

4. de causis pul. c. 14.

mæ, ab imbecila enim facultate ostendimus oriri cre-
2.*de cau* britatem, nam dixit alibi qui permanent in extrema cre
sis pul.c. britate neq; omnino recipiunt sese, vt formicantes lan-
3. guidiorem ostendunt in ijs facultatem esse, si prorsus de
ficiunt ad vltima ventum est si in vltima senectute de-
positos excipias: hoc addit ad tirones Galenus; invenies
*Cap.*11. etiam inæqualitatis impositu genus insigniter aliquan-
do in illo apparere: imo totam subinde arteriam à sua se
de motam conspicies cum vibratione; sed vltima cre-
britas, vltimam extinctionem indicat, & viuifici necta-
ris necrosim vltimam: vndoso pulsui succedit vermicu-
Lib. de laris, dicit Galenus vermiculari formicans vterq; inæ-
differen. qualis, & vndosi vna ex causis est imbecilitas vermicula-
pul. 16. ris, hac adaucta progignitur, vnde cum ad vltima debili-
& 17. tatis ventum est fit formicans: ab hoc enim non datur
progredi, nisi ad deficientem, quem extrema fati excipit
2. *de cau* infoelicitas, hoc enim Galenus de formicanti dixit, est
*sis pul.*8. mire parvus, quod haud est minor alius iustaq; langui-
dissimus plane, ac creberrimus, etsi respirationi pulsus
respondet ab eodem principio causa deducta delirium
cum respiratione minutula citam mortem ostendit vt
Præceptor reliquit posteris, cordis actione ad vltimum
1. *Coa.* debilitatis deducta sine instrumentorum læsione citam
94. mortem ostendit, concidere autem in phrenitide, vel
monstrat; quod dum valet tarda est & rara, vt idem Ga-
lenus dixit cum vero satis cedit fit minutula, quoniam
crebritate necessitatem suplet; vnde quando vitium nō
prodit antequam partes effectæ langueant ex diutina
morbi sicarum causarum impressione si ex illis sint, quæ
nostrum corpus guuernant iam vitium indeploratis est,
vt quotidie experimur, bene ergo deducitur à Plinio ex
venarum inæquali, & formicanti percussu in sapientiæ
morbo mortale signum, & à nostra demonstratione vni-
uersa Plinij sententiæ interpretatio, cætera phrenitidi
mortalia ommittimus [si aliqua supersunt] nostri enim
instituti

instituti non est omnia percurrere, sed Plinij sententiam explanare, quod si non ad impleuimus alij quicumq; velit lampada traddimus.

Vitia nostra excusamus ætate aut obligatione; *Quid nos decipimus* (dicit Seneca) *non est extrinsecus malum, intra nos est in visceribus nostris residet, & ideo difficulter ad sanitatem pervenimus, quia nos ægrotare nescimus, nec quærimus quidem medicum;* nullam habet spem salutis, quem virtutis fastidium ad intemperãtiam hortatur, hunc varie iactat Alismus, *ac inde ab homine, homini quotidianum periculum, nullum malum frequentius, nullum pertinacius,* nullum blandius, tempestas, *minatur antequam surgat,* hominum effigies habent animos ferarum, vt Harpiæ, illas necessitas cogit, homini perdere hominem libet, humilem discamus phylosophiam (vnde aut ex quo tanta vanitas) licet sapere sine pompa, sine invidia, & scalas super alterius honorem instruere, est sibi climacteras parare, quando aliena detractio non addit sapientiam, imo si qua est minuitur prudentum arbitrio, contumelias etiam contemnere, docuit moralis sapientiæ magister, velut à pueris iocos, demen tia est enim, ijsdem modo delectari modo offendi, quis enim phrenitico medicus irascitus! Clarus Cato, & hominum severissimus Portiæ familiæ Princeps optime de rep. meritus is quadraginta quatuor vicibus in iudicium delatus est, sed totidem victor euasit.

Epist. 50.

Ep. 103.

Lib. de const. sapientis.

Solinus de mira. mũdi, c. 6.

Theseus Antitheseus, & feralia deferãtur ad iudicem nonne eiusdem ordinis sunt? Lingua eadem, eadem eruditio, modestia haud absimilis, nec stili suauitas, par substantia, nec impar dispositio, quis ergo Author? Posterior ne induit prioris animam Pythagorice? Thesei Auctor vnus, alter Antithesei feralia fortasse duxit alter? Similis nec alterius ordinis in omnes conspirauit spiritus? Facilius est, in omnia eundem conspirasse: hoc sane argumentum solutionem, non patitur: solatium erit edepol grauissimos huius & præcedentis sæculi viros pari

tem-

Epiaccos Græc. moderatis hominis genium est.

temeritate, nec imparem passos fuisse calumniam, operibus respondet artifex non verbis, vt sub homine Epiaccos nomen mereatur hastam, & caducam ad te mitto

belli signa, & pacis vtrum vis ellige: hæc accipe dũ
è tempestate Agonautica Iassonis medicinæ emergit.

[.t.]

CENOTAPHION sepulcro Antithesei deuotum.

Hic iacet liuor pedem ne absiste viator
Lege, & luge non quem premit numen,
Sed quem torquet inuidia.
O graue supplicium.
Nihilo faciẽtẽ adspice rubore duplici mulctatũ
Iuste scelus immane, manibus pœnas luit.
Si te pia recepit humus
Sit tibi terra leuis.

SVB CORRECTIONE SANCtissimæ Matris Ecclesiæ.